

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MATEMATIKO, NARAVOSLOVJE IN
INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

MAGISTRSKO DELO

TERAPEVTOVI POGLEDI NA SVET – OSEBNOSTNE
LASTNOSTI, NARAVNANOST, PSIHOLOŠKA
FLEKSIBILNOST IN PSIHOTERAPEVTSKI PRISTOP

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MATEMATIKO, NARAVOSLOVJE IN
INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

Magistrsko delo

**Terapevtovi pogledi na svet – osebnostne lastnosti,
naravnost, psihološka fleksibilnost in psihoterapevtski
pristop**

(Therapist's World-Views – Personality Traits, Attitudes, Psychological
Flexibility, and Psychotherapy Approach)

Ime in priimek: Eva Puc

Študijski program: Uporabna psihologija, 2. stopnja

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Žvelc

Koper, november 2020

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Eva PUC

Naslov magistrskega dela: Terapevtovi pogledi na svet – osebnostne lastnosti, naravnost, psihološka fleksibilnost in psihoterapevtski pristop

Kraj: Koper

Leto: 2020

Število listov: 71   Število tabel: 12

Število prilog: 1   Št. strani prilog: 3

Število referenc: 93

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Žvelc

UDK: 615.851(043.2)

Ključne besede: psihoterapevtski pristop, konstruktivizem, objektivizem, psihološka fleksibilnost, osebnostne lastnosti

Izvleček:

Magistrsko delo se osredotoča na odnos med terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi, njegovo objektivistično ali konstruktivistično naravnostjo, psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop. Raziskovanje je potekalo na vzorcu 92 edukantov psihoterapije in psihoterapevtov s certifikatom, ki smo jih glede na izbran psihoterapevtski pristop razporedili v pet skupin. Rezultati so pokazali, da se izbire terapevtov za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo, vedenjsko in kognitivno terapijo, eksistencialno in humanistično psihoterapijo, sistemsko psihoterapijo ter integrativno psihoterapijo statistično pomembno povezujejo z osebnostnimi lastnostmi terapevtov in njihovo naravnostjo. Povezave so skladne z ugotovitvami iz preteklih raziskav. V raziskavi smo ugotovili tudi statistično pomembne povezave med terapevtovo naravnostjo in psihološko fleksibilnostjo. Povezave med terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop in psihološko fleksibilnostjo so bile redke in šibke. Statistična analiza modelov logistične regresije je pokazala več pomembnih napovednikov terapevtove izbire za psihoterapevtski pristop. Terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno napoveduje terapevtova vestnost. Terapevtovo izbiro za eksistencialno in humanistično psihoterapijo negativno napoveduje terapevtova vestnost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova odprtost in konstruktivistična naravnost. Terapevtovo izbiro za sistemsko psihoterapijo negativno napoveduje terapevtova sprejemljivost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova ekstravertnost in konstruktivistična naravnost. Terapevtovo izbiro za integrativno

psihoterapijo negativno napoveduje terapevtova ekstravertnost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova odprtost in vestnost. Izsledki raziskave odpirajo nova vprašanja in možnosti raziskovanja ter opominjajo, da obstajajo manj znani psihološki konstrukti, ki so povezani s psihoterapevtskimi pristopi. Tvrstna raziskava odpira možnosti razvoja kariernega svetovanja za bodoče psihoterapevte v Sloveniji.

Key document information

Name and SURNAME: Eva PUC

Title of the thesis: Therapist's World-Views – Personality Traits, Attitudes, Psychological Flexibility, and Psychotherapy Approach

Place: Koper

Year: 2020

Number of pages: 71   Number of tables: 12

Number of appendix: 1   Number of appendix pages: 3

Number of references: 93

Mentor: Assoc. Prof. Gregor Žvelc, PhD

UDC: 615.851(043.2)

Keywords: psychotherapy approach, constructivism, objectivism, psychological flexibility, personality traits

Abstract:

The master's thesis focuses on the relationship between the therapist's personality traits, his objectivist or constructivist attitudes, psychological flexibility, and the therapist's choice for a psychotherapeutic approach. The research was conducted on a sample of 92 psychotherapy students and certified psychotherapists, who were divided into five groups according to the chosen psychotherapeutic approach. The results showed that the therapists' choices for psychoanalysis, psychoanalytic, and psychodynamic psychotherapy, behavioral and cognitive therapy, existential and humanistic psychotherapy, systemic psychotherapy, and integrative psychotherapy are statistically significantly correlated with therapists' personality traits and their attitudes. The study also found statistically significant correlations between therapist' attitudes and their psychological flexibility. The correlations between therapists' choice for a psychotherapeutic approach and psychological flexibility were rare and weak. Logistic regression models revealed some significant predictors for the therapist's choice for a therapeutic approach. The negative predictor for the therapist's choice for psychoanalysis, psychoanalytic, and psychodynamic psychotherapy is conscientiousness. The negative predictor for the therapist's choice for existential and humanistic psychotherapy is conscientiousness, and the positive predictors are openness and constructivism. The negative predictor for the therapist's choice for systemic psychotherapy is agreeableness, and the positive predictors are extraversion and constructivism. The negative predictor for the therapist's choice for integrative psychotherapy is extraversion, and the positive predictors are openness and conscientiousness. Research results open up new questions and research possibilities, and point to the existence of lesser-known psychological constructs that are related to

psychotherapeutic approaches. This type of research opens up opportunities for the development of career counseling for future psychotherapists in Slovenia.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
1.1	PSIHOTERAPIJA.....	1
1.1.1	Psihoterapevtski pristopi.....	1
1.2	EPISTEMOLOGIJA.....	5
1.2.1	Pogledi na svet.....	5
1.2.2	Epistemični slogi in terapevtova naravnost.....	7
1.2.3	Povezava med terapevtovo naravnostjo in psihoterapevtskimi pristopi.....	8
1.3	OSEBNOSTNE LASTNOSTI.....	9
1.3.1	Povezava med osebnostnimi lastnostmi in psihoterapevtskimi pristopi.....	10
1.4	PSIHOLOŠKA FLEKSIBILNOST.....	10
1.4.1	Povezava med psihološko fleksibilnostjo in osebnostnimi lastnostmi.....	11
1.4.2	Povezava med psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo naravnostjo.....	11
1.5	NAMEN IN CILJI.....	12
1.5.1	Hipoteze.....	12
2	METODA.....	15
2.1	VZOREC.....	15
2.2.1	Demografski vprašalnik.....	16
2.2.2	Vprašalnik velikih pet osebnostnih dimenzij (ang. The Big Five Inventory)	17
2.2.3	Vprašalnik terapevtove naravnosti – kratka različica (ang. The Therapist Attitude Questionnaire – Short Form).....	17
2.2.4	Celostna ocena procesov terapije sprejemanja in predanosti – krajša različica (ang. Comprehensive Assessment of Acceptance and Commitment Therapy Processes).....	18
2.3	POSTOPEK.....	19
3	REZULTATI.....	20
3.1	DESKRIPTIVNA STATISTIKA.....	20
3.2	POVEZANOST PREUČEVANIH SPREMENLJIVK.....	21
3.2.1	Izbira psihoterapevtskega pristopa in osebnostne lastnosti.....	22

3.2.2	Izbira psihoterapevtskega pristopa in terapevtova naravnost	23
3.2.3	Terapevtova naravnost in psihološka fleksibilnost	24
3.2.4	Izbira psihoterapevtskega pristopa in psihološka fleksibilnost	24
3.3	NAPOVEDOVANJE IZBIRE PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA	25
3.3.1	Napovedniki terapevtove izbire za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo	30
3.3.2	Napovedniki terapevtove izbire za vedenjsko in kognitivno terapijo	30
3.3.3	Napovedniki terapevtove izbire za eksistencialno in humanistično psihoterapijo	30
3.3.4	Napovedniki terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo	32
3.3.5	Napovedniki terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo	33
4	RAZPRAVA	35
4.1	IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA IN OSEBNOSTNE LASTNOSTI	35
4.2	IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA IN TERAPEVTOVA NARAVNANOST	36
4.3	PSIHOLOŠKA FLEKSIBILNOST, TERAPEVTOVA NARAVNANOST IN IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA	37
4.4	NAPOVEDOVANJE IZBIRE PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA	38
4.5	POMANJKLJIVOSTI RAZISKAVE	40
4.6	UPORABNA VREDNOST RAZISKAVE TER VREDNOST Z VIDIKA RAZVOJA TEORIJE	42
5	SKLEPI	43
6	VIRI	45
	PRILOGE	56

KAZALO PREGLEDNIC

Tabela 1 Izbrani psihoterapevtski pristopi.....	15-16
Tabela 2 Deskriptivna statistika skupnih rezultatov vprašalnika velikih pet osebnostnih dimenzij, terapevtove naravnosti ter psihološke fleksibilnosti.....	20
Tabela 3 Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovimi osebnostnimi lastnostmi.....	22
Tabela 4 Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo naravnostjo.....	23
Tabela 5 Povezanost med terapevtovo naravnostjo in njegovo psihološko fleksibilnostjo.....	24
Tabela 6 Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo psihološko fleksibilnostjo.....	25
Tabela 7 Hosmerin Lemeshow test hi-kvadrata in predvideni procenti ustreznosti.....	26
Tabela 8 Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi.....	27
Tabela 9 Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi in terapevtovo naravnostjo.....	28
Tabela 10 Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi, terapevtovo naravnostjo in z njegovo psihološko fleksibilnostjo.....	29
Tabela 11 Zanesljivost posameznih podlestvic kratke različice Vprašalnika terapevtove naravnosti.....	56
Tabela 12 Matrika faktorskih uteži ob vključitvi vseh postavk.....	57

KAZALO PRILOG

PRILOGA A   Statistična analiza zanesljivosti prevedenega Vprašalnika terapevtove naravnosti – kratka različica

SEZNAM KRATIC

BFI	Vprašalnik velikih pet osebnostnih dimenzij
TAQ-SF	Vprašalnik terapevtove naravnosti – kratka različica
PPA	Terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo
VK	Terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo
EH	Terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično psihoterapijo
S	Terapevtova izbira za sistemske psihoterapije
I	Terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo
BFI_EKS	Osebnostna dimenzija ekstravertnosti na vprašalniku velikih pet osebnostnih dimenzij
BFI_SPR	Osebnostna dimenzija sprejemljivosti na vprašalniku velikih pet osebnostnih dimenzij
BFI_VES	Osebnostna dimenzija vestnosti na vprašalniku velikih pet osebnostnih dimenzij
BFI_NEV	Osebnostna dimenzija nevroticizma na vprašalniku velikih pet osebnostnih dimenzij
BFI_ODP	Osebnostna dimenzija odprtosti na vprašalniku velikih pet osebnostnih dimenzij
TN_OBJ	Objektivistična terapevtova naravnost
TN_KON	Konstruktivistična terapevtova naravnost
PF_CUJ	Dimenzija čuječnosti na vprašalniku psihološke fleksibilnosti
PF_DSV	Dimenzija delovanja v skladu z vrednotami na vprašalniku psihološke fleksibilnosti

ZAHVALA

Dr. Gregorju Žvelcu, svojemu mentorju, se zahvaljujem za njegove ideje in pomoč pri oblikovanju raziskovalnega načrta.

Zahvalila bi se vsem tistim, ki ste vzbudili mojo radovednost do epistemologije, ki me spremlja tako v poklicnem kot v osebnem življenju.

Rada bi se zahvalila tudi svoji družini ter prijateljem za podporo in spodbudo, ki sem jo potrebovala ob pisanju naloge.

*»The act of revealing oneself fully to another and still being accepted
may be the major vehicle of therapeutic help.«*

Irvin D. Yalom

1 UVOD

Freud (1964) v svojem delu *Psychical (or Mental) Treatment* razloži, da lahko s tehnikami, ki operirajo v človekovem umu, zdravimo psihične motnje in fizične bolezni. Ta proces, ki so mu nekoč rekli magičnost besed, Freud poimenuje mentalno zdravljenje in ga predstavi kot najstarejšo obliko zdravljenja. To obliko pomoči danes imenujemo psihoterapija. Z razvojem psihoterapije so se oblikovali različni psihoterapevtski pristopi (Žvelc, 2011).

Delo s klienti je zelo občutljivo in zahteva od psihoterapevta veliko mero potrpljenja in predanosti, zato bi bilo smiselno preučiti, kako se terapevtove osebne lastnosti, njegova epistemološka naravnost ter psihološka fleksibilnost povezujejo s terapevtovo izbiro za posamezen psihoterapevtski pristop. S kariernim svetovanjem, ki temelji na empiričnih dokazih, bi lahko bodočim terapevtom pomagali pri izbiri psihoterapevtskega pristopa, s katerim se najbolj poistovetijo.

1.1 PSIHOTERAPIJA

Žvelc navaja, da je psihoterapija »namerna uporaba kliničnih metod in medosebnih značilnosti, ki slonijo na uveljavljenih psiholoških principih z namenom spremeniti klientovo vedenje, mišljenje, čustva in/ali druge osebne značilnosti v smeri, ki jih klient želi« (Prochaska in Norcross, 2003, po Žvelc, 2011, str. 1). Tako celotna psihoterapevtska obravnava klienta kot vsako psihoterapevtsko srečanje sta pogojena s cilji, ki se razlikujejo glede na psihoterapevtski pristop in temeljijo na razreševanju psiholoških težav (Žvelc, 2011). Terapevtom vseh psihoterapevtskih pristopov je, kljub uporabi različnih tehnik skupno, da odnos med psihoterapevtom in klientom dojemajo kot ključni dejavnik zdravljenja.

Psihoterapevtske pristope lahko klasificiramo glede na globino psihoterapije, trajanje psihoterapije, število oseb, ki so v psihoterapevtski obravnavi ter glede na paradigmo, na kateri psihoterapevtski pristopi temeljijo (Žvelc, 2011).

1.1.1 Psihoterapevtski pristopi

Psihoterapevtska paradigma je širok teoretski okvir z edinstveno poklicno, politično in filozofsko podlago (Rocco Cottone, 2007; Warren in Rocco Cottone, 2015). Glede na paradigmo, na kateri psihoterapevtski pristopi temeljijo, klasificiramo pet skupin psihoterapevtskih pristopov: (1) psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo, (2) vedenjsko in kognitivno terapijo, (3) eksistencialno in humanistično psihoterapijo, (4) sistemsko psihoterapijo in (5) integrativno psihoterapijo (Žvelc, 2011).

1.1.1.1 Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija

Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija temeljijo na spoznanjih Sigmunda Freuda in priznavajo, da je velik del človekove osebnosti nezaveden, a kljub temu vodi človekovo doživljanje in vedenje (DelMonte, 1998; McGlashan in Miller, 1982).

V psihoanalizi je poudarek na analizi transferja klienta, kontratransferja psihoterapevta, odporov, ki jih klient doživlja v terapiji in tehnik interpretacije, ki temeljijo na Freudovih teorijah libida, osebnosti, razvoja in nevroz (Bohak, 2011). Psihoanalitična psihoterapija temelji na raziskovanju psihičnih procesov s pomočjo tehnik prostih asociacij in razlage sanj.

Psihodinamska psihoterapija je modificirana oblika psihoanalize (Pečjak, 2011). Temelji na odkrivanju nezavednih dejavnikov, ki spodbujajo neželena vedenja klienta. Sloni na psihoanalitičnih teorijah nevroze in razvoja ter transferja in kontratransferja. Psihodinamska psihoterapija se osredotoča na odnos med klientom in terapevtom.

Klasifikacija po Žvelc (2011) zajema klasično psihoanalizo (Freud), analitično psihologijo (Jung), individualno psihologijo (Adler), kleinijansko psihoanalizo (Klein), psihoanalizo, ki temelji na teoriji objektnih odnosov (Fairbairn, Winnicott, Balint, Guntrip), interpersonalno psihoanalizo (Sullivan, Horney), skupinsko analizo (Foulkes), self psihologijo (Kohut), intersubjektivni pristop (Stolorow, Atwood, Brandschaft), relacijsko psihoanalizo (Mitchell, Aron) in druge.

1.1.1.2 Vedenjska in kognitivna terapija

Vedenjska in kognitivna terapija predpostavlja, da človekove misli vplivajo na njegovo čustvovanje in vedenje (Hofmann idr., 2012). Terapija je posledično usmerjena na razreševanje klientovih težav v »tukaj in zdaj«.

Vedenjsko-kognitivna terapija temelji na dveh osnovnih psihoterapevtskih pristopih – vedenjski in kognitivni terapiji (Pastirk, 2011). Vedenjski model izhaja iz teorij učenja, kot so klasično pogojevanje, operantno pogojevanje in modelno učenje. Kognitivni model poudarja povezavo med mišljenjem posameznika in njegovo osebnostjo. Vedenjsko-kognitivna terapija je usmerjena na simptome in je, glede na število terapevtskih srečanj, krajša od ostalih psihoterapevtskih pristopov (Hofmann idr., 2012).

Klasifikacija po Žvelc (2011) zajema vedenjsko terapijo (Wolpe), kognitivno terapijo (Beck), racionalno emocionalno vedenjsko terapijo (Ellis), vedenjsko-kognitivno terapijo, dialektično vedenjsko terapijo (Linehan), na čuječnost usmerjeno kognitivno terapijo (Segal, Williams, Teasdale), terapijo sprejemanja in predanosti (Hayes) ter druge.

1.1.1.3 Eksistencialna in humanistična psihoterapija

Eksistencialna in humanistična psihoterapija poudarja človekovo zmožnost izbire življenjskih izkušenj, njegovo odgovornost za osebni razvoj in temelji na svobodni volji ter potrebi po smislu (Schneider in Krug, 2010).

Klasifikacija po Žvelc (2011) zajema daseinanalizo (Binswanger, Boss), eksistencialno analizo (May), eksistencialno-humanistično terapijo (Bugental), logoterapijo (Frankl), realitetno terapijo (Glasser), psihodramo (Moreno), nedirektivno in na klienta usmerjeno terapijo (Rogers), gestalt terapijo (Perls), transakcijsko analizo (Berne), transpersonalno terapijo (Assagioli), telesno psihoterapijo in druge. V nadaljevanju so podrobneje opisani bolj znani psihoterapevtski pristopi eksistencialne in humanistične psihoterapije.

Logoterapija je psihoterapevtski pristop, ki temelji na reševanju človekovih stisk skozi razsežnost svobode in odgovornosti ter na motivaciji volje do smisla (Ramovš, 2011).

Eksistencialna psihoterapija je dinamični psihoterapevtski pristop. Osredotoča se na zaskrbljenost oziroma tesnobo, ki se pri klientu pojavlja zaradi eksistencialnih vprašanj (Yalom, 2017). Ne opisuje le psihoterapevtske tehnike, temveč celosten pristop k razumevanju narave človeka in okvir, iz katerega psihoterapevt izhaja (Schneider, 2016).

Realitetna psihoterapija omogoči klientu, da bolje razume svoje vedenje in prevzame kontrolo nad svojim življenjem (Lojk in Lojk, 2011). Cilj realitetne psihoterapije je opolnomočiti klienta za reševanje problemov.

Psihodrama temelji na iskanju in treningu spontanosti, ki jo je posameznik začasno izgubil (Vešligaj-Damiš, 2011). Klientovo resničnost raziskuje z dramsko metodo igranja vlog in samopredstavitve s pomočjo uporabe verbalne in neverbalne komunikacije.

V gestalt terapiji je klient obravnavan kot celota vseh dogajanj znotraj klienta in njegovega okolja (Žorž, 2011). Temelji na principu »tukaj in zdaj«, ki predstavlja stik med terapevtom in klientom ter določa, da lahko posameznik vpliva le na doživljanje sedanjega trenutka.

Nedirektivna, na klienta usmerjena terapija temelji na spoznanju, da ima vsak organizem osnovno težnjo po aktualizaciji, vzdrževanju in krepitvi (Rogers, 1961). Posameznik se lahko poda na pot proti osebni rasti le, če je s terapevtom v pristnem odnosu, v katerem se počuti razumljen in brezpogojno pozitivno sprejet. Cilj terapije je dosežen, ko je klient polno funkcionirajoča oseba.

Transakcijska analiza temelji na teoriji osebnosti in medosebne komunikacije (Milivojević, 2011). Predstavlja obstoj treh ego stanj klienta, preko katerih terapevt s pomočjo različnih konceptov, orodij in modelov analizira, kako posameznik komunicira (Berne, 1961). Skozi terapijo terapevt prepozna način interakcije, ki je potreben za klientovo osebno rast.

Transpersonalna psihoterapija temelji na vsebinah, ki presegajo osebnost in priznava realnost človekovega duhovnega jedra, kot glavni motivacijski princip, ki klienta usmerja

(Kebe, 2011). Cilj transpersonalne psihoterapije je razvijanje ter širjenje zavedanja o sebi in svetu do tolikšne mere, da klient lahko vanj vključi tudi duhovni aspekt človeka.

Telesna psihoterapija je kreativen psihoterapevtski pristop, ki je orientiran na telo (Rohricht, 2009). Terapevt pri svojem delu istočasno vključuje um in telo, zato je zelo primeren za kliente s psihosomatskimi težavami. Žvelc (2011) navaja več pristopov telesne terapije, kot so orgonska terapija (Reich), bioenergetika (Lowen), orgonomija (Backer), radix (Kelley), terapija energetskega jedra (Pierrakos), biosinteza (Boadella), biodinamika (Boyesen) in hakomi (Kurtz).

1.1.1.4 Sistemska psihoterapija

Sistemska psihoterapija poudarja, da je vsak sistem medsebojno povezan in je posledično vsaka težava odraz čustvene motnje v ravnotežju sistema (Stanton in Welsh, 2012). Terapevtski proces je usmerjen na komunikacijo in medsebojne odnose.

Sistemska psihoterapija temelji na transdisciplinarnosti različnih teorij, kot so teorija samoorganizacije, teorija kaosa in sinergetika ter na teoretiziranju o teoriji, kot sta hermenevtika in epistemologija (Možina idr., 2011). Sistemska psihoterapija poskuša klienta obravnavati v družinskem okolju oziroma mreži odnosov, ki so zanj najpomembnejši na čustvenem in psihološkem področju.

Klasifikacija po Žvelc (2011) zajema strukturno družinsko terapijo (Minuchin), strateško družinsko terapijo (Haley, Madanes), milansko sistemsko družinsko terapijo (Palazzoli, Boscolo), kratko terapijo, ki je usmerjena na problem (Weakland, Fish, Watzlawick, Bodin), reflektirajoči tim (Andersen), terapijo kot konstruktivni in pomagajoči dialogi (Anderson, Goolishian), narativno terapijo (White, Epston), k rešitvi usmerjeno kratkotrajno terapijo (De Shazer, Inso Kim Berg) in druge.

1.1.1.5 Integrativna psihoterapija

Integrativna terapija opisuje integracijski model in sodoben pristop, ki povezuje ter integrira različne teoretske koncepte in terapevtske prakse (Cvetko, 2011; Gilbert in Orlans, 2010). Glavni namen integracijskega modela je, da ima terapevt odprte možnosti za uporabo različnih načinov obravnave, ki so smiselni za določenega klienta.

Integrativna psihoterapija se navezuje na proces integracije odcepljenih in nezavednih delov osebnosti v povezano celoto (Gilbert in Orlans, 2010; Žvelc in Žvelc, 2011). Temelji na integraciji čustvenih, kognitivnih, vedenjskih in fizioloških sistemov klienta, z ozirom na socialne in transpersonalne aspekte sistemov, ki klienta obkrožajo. Integrativna psihoterapija združuje različne psihoterapevtske pristope in njihove tehnike, ki glede na pretekle raziskave in teorije integrirani psihoterapevtski pristop obogatijo.

Klasifikacija po Žvelc (2011) zajema integrativno psihoterapijo (Erskine), integrativno terapijo (Petzold), desenzitizacijo in ponovno predelavo z očesnim gibanjem (Shapiro), pospešeno doživljajsko-dinamično psihoterapijo (Fosha), na emocije usmerjeno terapijo (Greenberg), kognitivno analitično terapijo (Ryle), senzomotorično psihoterapijo (Ogden) in druge.

1.2 EPISTEMOLOGIJA

Epistemologija je veda, ki preučuje temeljne predpostavke stroke oziroma smeri, posameznikov osebni pogled na svet ter njegov pogled na svet v širšem, kulturnem in civilizacijskem kontekstu (Foerster, 2003; Likar, 1980). Epistemologijo lahko opredelimo kot filozofsko smer, znanost ali osebni pogled na svet. Povezana je s kognitivnimi oziroma spoznavnimi procesi, ki jih organizem uporablja, da pridobljene informacije lahko organizira (Barnes, 1994).

Osrednja nit raziskovalne naloge sta osebna epistemologija in epistemologija kot značajska struktura (Bateson, 1979). Šugman Bohinc opisuje, da si lahko »*epistemologijo razlagamo kot temeljne predpostavke, na podlagi katerih spoznavamo skozi delovanje in delujemo skozi spoznavanje*« (Šugman Bohinc, 1997, str. 293). Osebna epistemologija se sprašuje, kako oseba konstruira in doživlja svoj svet, kako se znotraj njega obnaša, kako zbira znanje in vednost ter kako interpretira in organizira informacije. Epistemologija kot značajska struktura se navezuje na osebno epistemologijo in išče odgovore na vprašanja, kako vemo, kakšne vrste je svet in kakšne vrste bitja smo (Bateson, 1979).

Človekovo razmišljanje, njegova inteligentnost, spomin in odločitve niso nikoli povsem racionalni, saj so obarvani s posameznikovimi čustvi (Evnine, 2008). Podobno je s človekovo zaznavo, ki je pogojena s posameznikovimi izkušnjami, mislimi, čustvenimi stanji, težnjami, potrebami, pričakovanji, socialnimi interakcijami in družinskimi, družbenimi ter kulturnimi interpretacijami določil in interpretacijami duha časa ter prostora, v katerega je posameznik rojen. V naši zavesti se torej nenehno porajajo ideje o svetu, kar pomeni, da smo aktivni ustvarjalci svoje realnosti (Koltko-Rivera, 2004). Strukture, ki so še posebej odgovorne za ustvarjanje realnosti so tiste, ki so čustveno obarvane.

1.2.1 Pogledi na svet

Pogled na svet je način opisovanja vesolja in življenja v njem ter opisuje tisto kar je in tisto, kar bi moralo biti (Koltko-Rivera, 2004). Set prepričanj oziroma pogled na svet je sestavljen iz omejenih postavk in predvidevanj o vsem kar obstaja in kar ne, kaj je dobro in kaj slabo ter katera vedenja in odnosi so zaželeni oziroma nezaželeni. Danes ločimo štiri poglede na svet. Razlikujejo se po družbenem oziroma posameznikovem razumevanju

resnice in resničnosti ter občutku jaza (Anderson, 1995; Koltko-Rivera, 2004; Šugman Bohinc, 2005).

Predmoderni oziroma tradicionalni pogled na svet je prevladoval pred nekaj stoletji (Anderson, 1995; Uba, 2002). Odnos do resnice je temeljil na vednosti, da resnica obstaja in da lahko resnico o svetu ter nas samih dosežemo z branjem del znamenitih literatov. Zaradi takratnega načina življenja in omejenih možnosti potovanj, sta prevladovala kolektivni jaz in moralni jaz. Vsi naj bi razmišljali enako, zato so mlajše generacije svojo moralno držo prevzemale od starejših generacij. Z revolucionarnim izumom parnega stroja so se odprle možnosti potovanj, zaradi česar je prišlo do trčenja različnih kultur in dežel, z različnimi običaji in drugačnimi razlagami naravnih ter družbenih zakonitosti in pojavov. Porajala so se združenja ljudi, ki so temeljila na predpostavki, da je njihov način razmišljanja bolj pravilen od mišljenja drugih ljudi in je v boljši korespondenci z resnico.

Moderni oziroma znanstveno razumski pogled na svet je zaradi paradigmatskega premika spodbudil razvoj znanosti (Anderson, 1995; Murphy, 2013; Šugman Bohinc, 2005). Opazovanje pojavov je postalo eksperimentalno, s čimer je prišlo do razvoja sistematičnosti ter izuma kriterijev objektivnosti, nepristranskosti, nevtralnosti, veljavnosti, zanesljivosti in ponovljivosti. Z raziskovanjem in razlago lahko posameznik doseže spoznanje o resničnosti. Zaradi vednosti, da obstaja objektivna resnica, preko katere lahko oseba spozna resnico o resničnosti, se odnos do resnice spremeni (Murphy, 2013; Šugman Bohinc, 2005; Uba, 2002). Koncept jaza postane individualen.

V današnjem času sobiva več pogledov na svet (Rocco Cottone, 2012). Najbolj uveljavljen je postmoderni oziroma konstruktivistični pogled na svet (Anderson, 1995; Šugman Bohinc, 2005). Odnos do resnice se razvije zaradi vednosti, da je resničnost socialni konstrukt (Rocco Cottone, 2012; Susen, 2015; Šugman Bohinc, 2005). Oseba opazuje skozi sebe, svoje pretekle interakcije in izkušnje, prirojene strukture ter družinske, kulturne, ekonomske, politične in druge širše vzorce (Anderson, 1995; Susen, 2015; Šugman Bohinc, 2005). To vpliva na posameznikovo ustvarjanje povezav in zgodb ter na njegovo interpretacijo o resničnosti. Bolj radikalno usmerjeni zagovarjajo, da svet kot tak sploh ne obstaja in je vse izum kognicije osebe, ki opazuje. Obstaja torej le to, kar posameznik doživlja. Manj radikalno usmerjeni zagovarjajo idejo, da je resničnost osebi nedostopna, četudi svet kot tak obstaja. Koncept jaza je v postmodernem pogledu na svet še vedno individualen, vendar zelo avtonomen, fleksibilen in odgovoren. Posameznik lahko prožno prehaja med različnimi obrazi jaza, ki ga predstavljajo v celoti. V ospredju sta pojma samorefleksija in refleksija, ki sta podlaga za sklepanje dogovorov o resničnosti z drugimi osebami. Eden izmed pogledov v današnjem času je tudi novoromantični pogled na svet (Anderson, 1995; Hedlund-de Witt, 2013; Šugman Bohinc, 2005). Odnos do resnice temelji na predpostavki, da obstaja notranja resnica, ki jo lahko spoznamo tako, da se vrnemo k naravi in duhovnosti. Vednost o resnici lahko dosežemo z meditacijo,

čuječnostjo in drugimi ezoteričnimi tehnikami. Splošno resnico imamo možnost odkriti s konceptom pristnega notranjega jaza.

Različni pogledi na svet sprožajo vprašanja o sobivanju (Anderson, 1995; Hedlund-de Witt, 2013; Koltko-Rivera, 2004). Strokovnjaki s področja psihosocialne pomoči se ne strinjajo s predpostavko, da obstaja ena sama objektivna resničnost (Foerster, 2003). Menijo, da je resničnost dogovor, ki ga dosežemo z drugimi in zato poudarjajo pomembnost dialoških spretnosti, prepoznavanja neverbalne komunikacije ter ustvarjanja odprtih prostorov za dialog. Osebe med sabo nenehno ustvarjajo dogovor o resnici, zato je pomembno poskušati razumeti razumevanje resničnosti drugih oseb in tako graditi zaupanje v avtentičnost posameznikove zgodbe o resničnosti (Kobal, 2005; Šugman Bohinc, 2005). Pomembna oblika dogovora med osebami je tudi dogovor, da vsak posameznik dopušča obstoj drugačne resničnosti (Kordeš, 2004).

1.2.2 Epistemični slogi in terapevtova naravnost

Epistemični slog predstavlja način posameznikovega ocenjevanja in preverjanja veljavnost svoje vednosti, ki se razvije iz posameznikovega pogleda na svet (Koltko-Rivera, 2004). Skozi zgodovino so avtorji klasificirali več epistemičnih slogov.

Pepper (Berry, 1984; Koltko-Rivera, 2004) je leta 1942 opisal delitev med epistemičnima slogoma formizem in mehanizem ter kontekstualizem in organicizem. Formizem predpostavlja, da obstajajo vnaprej določene univerzalne oblike in vzorci z določeno vrednostjo po katerih se svet oblikuje. Mehanizem predpostavlja, da je svet neke vrste stroj, ki je determiniran z zakonitostmi, ki vodijo do predvidljivih učinkov. V kontekstualizmu velja prepričanje, da enako dejanje v različnih kontekstih izraža različne predpostavke, ki se razlikujejo v svoji resničnosti vednosti. Organicizem ali biološki holizem predpostavlja, da dele sistema lahko razumemo samo v njihovem odnosu do celote sistema. Sistemi so podobni organizmu, ki raste in se razvija, poleg tega pa ima vsak del pomembno funkcijo za delovanje celotnega sistema.

Druga glavna delitev je razlikovanje med empirizmom, racionalizmom in metaforizmom (Crawford, 1985; Koltko-Rivera, 2004; Royce, 1964; Royce in Powell, 1983). Empirizem predpostavlja, da je osnova vednosti čutna zaznava in da lahko resnično, pravo vednost pridobimo preko podatkov s čutili, ki se morajo konsenzualno povezati. Racionalizem oziroma objektivizem predstavlja zanašanje na koncepte in spoznavne procese na kognitivni ravni. Ključ do vednosti in resnice je logična konsistentnost, pri čemer morajo biti koncepti in ideje med seboj smiselno povezati. Metaforizem predstavlja bolj pragmatično prepričanje, da se vednost gradi s pomočjo simboličnih kognitivnih procesov, kot sta jezik in konstrukcija pomena (Cronje, 2006). Najpomembnejša je praktična vednost, ki nam omogoča preživetje, ne glede na to ali je logična.

Delitev, na katero se v raziskovalni nalogi osredotočamo, loči med racionalizmom oziroma objektivizmom in konstruktivizmom (Aksoy, 2005; Kobal, 2005; Mahoney in Gabriel, 1987; Šugman Bohinc, 2005). Racionalizem oziroma objektivizem predpostavlja, da svet obstaja sam po sebi in ga je možno na objektivni način spoznati. Izurjen in nepristranski posameznik lahko vidi in spozna resnico. Konstruktivizem predstavlja prevpraševanje o tem, ali svet sam po sebi obstaja. Bolj radikalni konstruktivisti menijo, da svet kot tak sploh ne obstaja, medtem ko manj radikalni menijo, da je svet odvisen od posameznikove interpretacije, doseganja konsenza med posamezniki in skupne interpretacije.

Vednost torej lahko razvijamo na več različnih načinov – analitično, integrirano ali empirično (Eigenberger idr., 2007). Analitičnost opisuje objektivistično naravnost, medtem ko integriranost opisuje konstruktivistično naravnost. Objektivistična naravnost temelji na prepričanju, da je človek pasivni prejemnik zunanje resničnosti. Veljavnost znanja oziroma vednosti je večja, v kolikor se prilega zunanji resničnosti. Resničnost je stabilna, zunanja in ena sama, kar pomeni, da je svet mogoče dojeti s proučevanjem enosmernih vzročno-posledičnih povezav. Konstruktivistična naravnost temelji na prepričanju, da vsak človek aktivno ustvarja svojo resničnost skozi osebne in družbene interakcije, kar pomeni, da obstaja mnogo kompleksnih resničnosti (Aksoy Toska idr., 2010; Kobal, 2005; Neimeyer, 1993; Šugman Bohinc, 2005).

1.2.3 Povezava med terapevtovo naravnostjo in psihoterapevtskimi pristopi

Epistemični slog terapevta se povezuje s terapevtovim védenjem, z njegovim ravnanjem in razumevanjem klientovega problema ter njegove čustvene bolečine, odporov, zdrsov in regresije (Lyddon, 1990; Mahoney in Gabriel, 1987). Epistemična naravnost terapevta se povezuje s terapevtovim načinom vodenja terapevtskega srečanja ter oblikovanja odnosa s klientom in tudi s poistovetenjem terapevta z določenimi psihoterapevtskimi pristopi.

V raziskavi leta 2005 so rezultati pokazali, da so konstruktivistično naravnani terapevti bolj odprti za samorefleksijo lastnih teženj in pristranosti (Aksoy, 2005). Zanje je značilno, da se bolj prevprašujejo o tem, kaj jih dela takšne, kakršne so in kako to vpliva na njihovo občutljivost do klientovih tematik. V raziskavi so ugotovili, da konstruktivistično naravnani psihoterapevti v terapiji izražajo večjo pozornost in čustveno prisotnost, ne zavzemajo položaja avtoritete ali vedočega terapevta, upoštevajo zavedne in nezavedne procese, vodijo terapevtski proces v smeri ciljev, prenesejo veliko negotovosti, so odprti za raznolikost in se zavedajo enkratnosti vsakega klienta v danem osebnem, družbenem in zgodovinskem kontekstu. Terapevtska srečanja konstruktivistično naravnanih terapevtov so manj strukturirana in pogosto niso vnaprej določena. Konstruktivistično naravnani terapevti sledijo klientu in odnosu, ki ga imajo z njim ter zagovarjajo aktivno vključenost klienta v izgradnjo njegove resničnosti. Verjamejo, da je resničnost odvisna od konteksta in zato zavzemajo držo nevedočih terapevtov ter na tak način raziskujejo klientovo

resničnost (Kobal, 2005; Mahoney, 1989; Šugman Bohinc, 2005). Večja naravnost h konstruktivistični epistemologiji dopušča obstoj lastne hierarhije potreb, kar zrcali razumevanje, da je vsako človekovo vedenje smiselno oziroma je imelo smisel v okoliščinah, v katerih ga je oseba razvila (Šugman Bohinc, 2013).

Racionalistično naravnani terapevti pasivno zaznavajo resničnost kot univerzalno in skušajo klientu pomagati tako, da njegove neracionalne misli nadomestijo z racionalnimi (Kobal, 2005; Mahoney, 1989; Šugman Bohinc, 2005). Terapevti zavzemajo položaj avtoritete in držo vedočega terapevta. Ne glede na dolžino trajanja terapije ohranjajo terapevtska srečanja bolj strukturirana kot konstruktivistično naravnani terapevti.

Edukanti psihoterapije z empirističnim, racionalističnim in metaforističnim epistemičnim slogom so bolj naklonjeni vedenjskim, racionalističnim in konstruktivističnim pristopom (Lyddon, 1989). Edukanti psihoterapije z organicističnim pogledom na svet so bolj naklonjeni konstruktivističnim pristopom, medtem ko so edukanti psihoterapije z mehanističnim pogledom na svet bolj naklonjeni vedenjskim pristopom (Lyddon in Adamson, 1992; Schacht in Black, 1985).

Neimeyer in drugi (1993) so v raziskavi ugotovili, da se terapevtova izbira za racionalno emocionalne vedenjske pristope in gestalt pristope pozitivno zmerno povezuje z metaforističnim epistemičnim slogom, medtem ko se terapevtova izbira za vedenjske pristope pozitivno zmerno povezuje z racionalističnim epistemičnim slogom in pozitivno šibko z metaforističnim epistemičnim slogom (Neimeyer idr., 1993).

V raziskavi iz leta 1997 so ugotovili, da obstaja pozitivna zmerna povezava med večjo naravnostjo k konstruktivistični epistemologiji in bolj konstruktivističnimi terapevtskimi pristopi ter negativna zmerna povezava z večjo naravnostjo k racionalistični epistemologiji (Neimeyer in Morton, 1997). Ugotovili so tudi, da obstaja pozitivna zmerna povezava med večjo naravnostjo k racionalistični epistemologiji in bolj racionalističnimi pristopi. Konstruktivizem je torej bolj izražen pri eksistencialnih in humanističnih, sistemskih ter integrativnih terapevtih, manj izražen pa pri psihoanalitikih, psihoanalitičnih in psihodinamskih psihoterapevtih ter vedenjsko-kognitivnih terapevtih.

1.3 OSEBNOSTNE LASTNOSTI

Osebnost je sklop relativno stabilnih in trajnih vidikov posameznika (Boyle idr., 2008). Osebnostne lastnosti predstavljajo konsistentne vzorce misli, čustev in/ali vedenj, po katerih se posameznik razlikuje od drugih ljudi (McCrae in Costa, 2008). Veljajo za ključne napovednike posameznikovega vedenja.

Model »velikih pet« je najpogosteje uporabljen model, ki opisuje pet različnih vidikov posameznikove osebnosti (Gosling idr., 2003; McCrae in Costa, 2008). Osebnostna dimenzija ekstravertnost opisuje energičnost, družabnost, avanturističnost in navdušenost, medtem ko odprtost označuje osebo, ki je radovedna, ima umetniško žilico, je odprta za

nove ideje, se zanima za veliko stvari, ima rada nove izkušnje in ima netradicionalne vrednote. Sprejemljivost opisuje altruističnost, skromnost, zaupljivost in prijaznost, osebna dimenzija vestnost pa opisuje učinkovitost, organiziranost, urejenost, zanesljivost, discipliniranost in temeljitost. Nevroticizem opisuje osebo, ki je čustveno nestabilna, spremenljiva, anksiozna, razdražljiva in sramežljiva (John in Srivastava, 1999; Loehlin idr., 1998).

1.3.1 Povezava med osebnostnimi lastnostmi in psihoterapevtskimi pristopi

Buckman in Barker (2010) sta v svoji raziskavi ugotovila, da se terapevtova izbira za vedenjsko-kognitivno terapijo negativno šibko povezuje z odprtostjo ter pozitivno šibko povezuje z vestnostjo, medtem ko se izbira za psihodinamsko psihoterapijo pozitivno šibko povezuje z odprtostjo ter negativno šibko z vestnostjo. V raziskavi niso ugotovili statistično pomembnih povezav med terapevtovo izbiro za sistemsko psihoterapijo in terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi.

Ogunfowora in Drapeau (2008) sta v svoji raziskavi udeležence razdelila v dve skupini. Na vzorcu izšolanih psihoterapevtov in svetovalcev sta ugotovila, da se izbira za psihodinamsko psihoterapijo negativno neznatno povezuje s sprejemljivostjo in pozitivno neznatno z odprtostjo. Rezultati so pokazali, da se izbira za vedenjsko-kognitivno terapijo pozitivno šibko povezuje z vestnostjo, medtem ko se izbira za družinsko in sistemsko psihoterapijo pozitivno neznatno povezuje s sprejemljivostjo. Izbira za humanistično psihoterapijo se negativno neznatno povezuje z vestnostjo in pozitivno šibko z odprtostjo. Na vzorcu edukantov psihoterapije in svetovanja sta ugotovila pozitivno šibko povezavo med izbiro za vedenjsko-kognitivno terapijo in vestnostjo. Vrednosti so pokazale na negativno neznatno povezavo med izbiro za humanistično psihoterapijo in vestnostjo ter na pozitivno šibko povezavo z odprtostjo. Ugotovila sta tudi neznatno povezavo med izbiro za družinsko in sistemsko psihoterapijo ter ekstravertnostjo.

1.4 PSIHOLOŠKA FLEKSIBILNOST

Psihološka fleksibilnost je integrativen model delovanja in prilagodljivosti posameznika, ki temelji na zmožnosti, da je posameznik v polnem stiku s sedanjim trenutkom, kljub temu, da trenutno doživlja neprijetna čustva (Hayes idr., 2006; Hayes idr., 2012, po Žvelc, 2019). Psihološka fleksibilnost omogoča, da se posameznik v trenutni situaciji fleksibilno in čuječe odziva v skladu z njegovimi vrednotami.

Psihološka nefleksibilnost predstavlja nasproten proces psihološki fleksibilnosti (Hayes idr., 2006; Ong idr., 2019). Proces psihološke nefleksibilnosti lahko opredelimo kot težnjo po togem in rigidnem vedenju, ki je posledica notranjih izkušenj posameznika (Levin idr., 2019). Psihološka nefleksibilnost zavre učinkovito in smiselno vedenje. Psihološko

nefleksibilen posameznik želi neželene misli ali čustva preprečiti, kar pogosto vodi v impulzivno vedenje.

S psihološko nefleksibilnostjo se ukvarja predvsem terapija sprejemanja in predanosti (Hayes idr., 2012, po Žvelc, 2019). Splošni cilj terapije je spodbujanje ustvarjanja konteksta, ki pripomore k bolj fleksibilnim načinom odzivanja na notranje izkušnje, ne glede na njihov predznak in pogostost pojavljanja (Hayes idr., 2006).

1.4.1 Povezava med psihološko fleksibilnostjo in osebnostnimi lastnostmi

Rezultati raziskave iz leta 2011 in 2019 kažejo, da je psihološka fleksibilnost negativno povezana z nevroticizmom (Gloster idr., 2011; Meyer idr., 2019). Nagnjenost k doživljanju prekomernih neprijetnih čustev, prekomerno razmišljanje o neprijetnih čustvih ali izogibanje doživljanja neprijetnih čustev se negativno povezuje s posameznikovo zmožnostjo preokvirjanja misli in vedenja (Gunthert idr., 1999; Rusting, 1998). Kashdan (2010) v svojem članku opisuje, da se ljudje z visoko izraženim nevroticizmom zelo težko povežejo s sedanjim trenutkom. Negativne misli in čustva so jim v veliko breme, ker se od njih niso zmožni oddaljiti. Svoje vedenje izredno težko spremenijo v tako vedenje, ki bi ustrezalo njihovim interesom in vrednotam.

Rezultati raziskave iz leta 2011 in 2019 so pokazali, da je psihološka fleksibilnost pozitivno povezana z vestnostjo, odprtostjo, sprejemljivostjo in ekstravertnostjo (Gloster idr., 2011; Meyer idr., 2019). Najmočnejša povezava obstaja z osebnostno dimenzijo odprtosti. Psihološka fleksibilnost je pogojena s posameznikovo zmožnostjo odprtosti, dovzetnosti in radovednosti, ki posameznika do spodbujajo k odprtosti čutenja prijetnih in neprijetnih čustev (Kashdan, 2010; Silvia in Kashdan, 2009). Posameznik se neprijetnih čustev ne izogiba in jih bolj učinkovito konfrontira. Več raziskav kaže na to, da je osebnostna lastnost odprtost povezana s posameznikovo osebnostno rastjo, iskanjem alternativnih poti in njegovim kreativnim ter divergentnim mišljenjem (Chamorro-Premuzic in Reichenbacher, 2008; Helson in Srivastava, 2001; King in Hicks, 2007; Whitbourne, 1986). Rezultati dveh raziskav iz leta 1996 so pokazali tudi, da je odprtost posameznika močno povezana z njegovo strpnostjo in sočutjem v stresnih situacijah (O'Brien in DeLongis, 1996; McCrae, 1996).

1.4.2 Povezava med psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo naravnostjo

Terapevti poročajo, da delo s klienti spodbuja terapevtove osebne spremembe, kot so večje samozavedanje, cenjenje drugih ljudi, lažje prenašanje nejasnosti ter oblikovanje sistema vrednot (Farber, 1983; Radeke in Mahoney, 2000). Hkrati občutijo tudi večjo čustveno izčrpanost, depresijo in anksioznost.

Konstruktivistično naravnani terapevti so bolj odprti za izkušnje v psihoterapevtskem procesu, so bolj čustveno uglašeni ter lažje prenašajo nejasnosti in razlike, ki se pojavijo v terapevtskem odnosu (Aksoy, 2005; Aksoy Toska idr., 2010).

Glede na opisane rezultate preteklih raziskav predvidevamo, da bodo bolj konstruktivistično naravnani psihoterapevti dosegali višje rezultate na vprašalniku psihološke fleksibilnosti.

1.5 NAMEN IN CILJI

Namen te magistrske naloge je ugotoviti, ali so osebnostne lastnosti, terapevtova naravnost in psihološka fleksibilnost povezane s terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa. Cilj magistrske naloge je ugotoviti, katera spremenljivka je najboljši napovednik terapevtove izbire določenega psihoterapevtskega pristopa.

Z magistrskim delom želimo prispevati k raziskavam na tem področju in spodbuditi karierno svetovanje za bodoče psihoterapevte.

1.5.1 Hipoteze

1.5.1.1 Povezanost med psihoterapevtskimi pristopi in osebnostnimi lastnostmi

H1: Terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo se pozitivno povezuje z njegovo odprtostjo in negativno povezuje z njegovo vestnostjo.

H2: Terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo se pozitivno povezuje z njegovo vestnostjo in negativno povezuje z njegovo odprtostjo.

H3: Terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično psihoterapijo se pozitivno povezuje z njegovo odprtostjo in negativno z njegovo vestnostjo.

H4: Terapevtova izbira za sistemsko psihoterapijo se pozitivno povezuje z njegovo ekstravertnostjo in negativno s sprejemljivostjo.

H5: Terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo se pozitivno povezuje z njegovo odprtostjo.

Utemeljitev: V preteklih raziskavah iz leta 2008 in 2010 so ugotovili povezave med psihoterapevtskimi pristopi in osebnostnimi lastnostmi, kot je opisano v podpoglavju Povezava med osebnostnimi lastnostmi in psihoterapevtskimi pristopi (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008). Sklepamo tudi, da obstaja povezava med integrativno psihoterapijo in osebnostno dimenzijo odprtosti (peta hipoteza), saj integrativni terapevti uspešno uporabljajo tehnike iz različnih psihoterapevtskih pristopov, ki integrativno psihoterapijo obogatijo (Gilbert in Orlans, 2010; Žvelc in Žvelc, 2011).

1.5.1.2 Povezanost med terapevtovo naravnostjo in psihoterapevtskimi pristopi

H6: Obstaja pozitivna povezanost med konstruktivistično terapevtovo naravnostjo in terapevtovo izbiro za eksistencialno in humanistično, sistemsko ter integrativno psihoterapijo.

H7: Obstaja pozitivna povezanost med objektivistično terapevtovo naravnostjo in terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo ter vedenjsko in kognitivno terapijo.

Utemeljitev: V preteklih raziskavah je bilo ugotovljeno, da obstaja povezava med konstruktivistično naravnostjo terapevta in konstruktivističnimi terapevtskimi pristopi (Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985). Podobno je ugotovil tudi Aksoy (2005) in sicer, da se konstruktivistična naravnost terapevta povezuje z načinom dela terapevta, ki je značilno za konstruktivistične psihoterapevtske pristope. Sklepamo, da povezava obstaja tudi v obratni smeri (sedma hipoteza), kot so to ugotovili v raziskavah iz leta 1993 in 1997 (Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997).

1.5.1.3 Povezanost med psihološko fleksibilnostjo, terapevtovo naravnostjo in psihoterapevtskimi pristopi

H8: Sklepamo, da obstaja povezava med večjo psihološko fleksibilnostjo in konstruktivistično terapevtovo naravnostjo.

H9: Sklepamo, da obstaja povezava med večjo psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo izbiro za eksistencialno in humanistično, sistemsko ter integrativno psihoterapijo.

Utemeljitev: Glede na zaključke raziskave iz leta 2005 (Aksoy, 2005) smo se odločili, da bomo v raziskavi preverili povezanost med večjo psihološko fleksibilnostjo in epistemичnim slogom. Aksoy (2005) v svoji raziskavi priporoča, da bi se nadaljnje raziskovanje terapevtove naravnosti dotaknilo področja samozavedanja in samonadzora terapevta, saj sta bili ti dve lastnosti terapevta določeni kot najpomembnejši s strani skupine profesionalnih psihologov in direktorjev učnih programov (Coster in Schwebel, 1997; Schwebel in Coster, 1998). V raziskavi bomo ti dve lastnosti preverjali z vprašalnikom psihološke fleksibilnosti.

Kot je zapisano v podpoglavju Povezava med psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo naravnostjo, se terapevtsko delo povezuje s terapevtovimi osebnimi spremembami na področju psihološke fleksibilnosti (Farber, 1983; Radeke in Mahoney, 2000). Rezultati preteklih raziskav posredno kažejo na to, da so bolj konstruktivistično naravnani terapevti bolj psihološko fleksibilni (Aksoy, 2005; Aksoy Toska idr., 2010).

Rezultati raziskave iz leta 2019, kjer so avtorji uporabili lestvico psihološke nefleksibilnosti, kažejo, da je psihološka fleksibilnost negativno povezana z nevroticizmom in pozitivno povezana z vestnostjo, odprtostjo, sprejemljivostjo in ekstravertnostjo (Meyer idr., 2019). Iz rezultatov pretekle raziskave lahko sklepamo, da se psihološka fleksibilnost povezuje z vsemi psihoterapevtskimi pristopi, vendar predpostavljamo, da obstaja močnejša povezava med višje izraženo psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo izbiro za bolj konstruktivistične psihoterapevtske pristope. Sklepamo namreč, da si bolj konstruktivistično naravnani terapevti izbirajo bolj konstruktivistične psihoterapevtske pristope.

2 METODA

2.1 VZOREC

V raziskavi je sodelovalo 92 edukantov psihoterapije in psihoterapevtov s certifikatom, od tega 70 žensk in 22 moških. Udeleženci so bili stari od 24 do 63 let ($M = 34.99$, $SD = 8.92$). Povprečna stopnja dosežene izobrazbe udeležencev je znašala 6.8 ($SD = 0.76$), v razponu od 1. do 8. stopnje izobrazbe. Prevladovali so udeleženci z zaključenim univerzitetnim programom oziroma udeleženci z magisterijem stroke, ki predstavlja 2. bolonjsko stopnjo izobrazbe. Njihove primarne poklice smo razdelili v več skupin. 40.2% udeležencev spada v skupino psiholoških poklicev (biopsihologi, psihiatri, psihologi, psihoterapevti), 27.2% udeležencev spada v skupino socioloških poklicev (novinarji, pedagogi, politologi, socialni delavci, socialni in inkluzivni pedagogi, sociologi, umetnostni zgodovinarji), 14.1% udeležencev spada v skupino ekonomskih poklicev (ekonomisti, managerji, pravniki), 7,6% udeležencev spada v skupino jezikoslovcev (jezikovni posredovalci, prevajalci, slovenisti) in 10.9% udeležencev v skupino drugo (gimnazijski maturantje, kineziologi, mikrobiologi, oblikovalci filmske maske, programerji, strojniki, varnostniki, zdravstveni tehniki).

77 udeležencev (83.7%) je bilo edukantov psihoterapije, kar pomeni, da se še izobražujejo iz enega ali več psihoterapevtskih pristopov. Izmed vseh edukantov psihoterapije se jih 6 (7.8%) izobražuje iz dveh pristopov. 15 udeležencev (16.3%) je bilo psihoterapevtov s certifikatom, kar pomeni, da so izobraževanje iz enega ali več psihoterapevtskih pristopov že zaključili. Izmed vseh psihoterapevtov s certifikatom so se 4 udeleženci (3.9%) izobrazili iz dveh pristopov.

V spodnji tabeli je prikazano število udeležencev, ki so se izobrazili oziroma se izobražujejo iz določenih psihoterapevtskih pristopov. Udeleženci, ki so se izobrazili oziroma se izobražujejo iz več psihoterapevtskih pristopov so prišteti k psihoterapevtskemu pristopu, s katerim se najbolj poistovetijo.

Tabela 1

Izbrani psihoterapevtski pristopi

Psihoterapevtski pristop	Število
Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija	
Psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija	12

Psihoterapevtski pristop	Število
Vedenjska in kognitivna terapija	
Vedenjsko-kognitivna terapija	15
Eksistencialna in humanistična psihoterapija	
Gestalt terapija	15
Transakcijska analiza	8
Psihodrama	1
Na klienta usmerjena psihoterapija	3
Sistemska psihoterapija	
Sistemska psihoterapija	25
Zakonska in družinska terapija	2
Integrativna psihoterapija	
Integrativna psihoterapija	11

Opombe: N=92

Kot prikazuje Tabela 1 se 13.0% udeležencev najbolj poistoveti z izobraževanjem iz psihoanalize, psihoanalitične ali psihodinamske psihoterapije. 16.3% udeležencev se najbolj poistoveti z izobraževanjem iz vedenjske in kognitivne terapije, 29.4% iz eksistencialne in humanistične psihoterapije, 29.4% iz sistemske psihoterapije in 11.9% iz integrativne psihoterapije.

Vzorčenje udeležencev je potekalo namensko, saj je vključitveni kriterij za udeležence še trajajoča ali že dosežena izobrazba iz nekega psihoterapevtskega pristopa. Za namene lažjega vzorčenja smo kontaktirali referate fakultet in inštitutov, kjer izobraževanje iz psihoterapije poteka ter društva različnih psihoterapevtskih pristopov in jim posredovali povabilo za sodelovanje v raziskavi.

Udeleženci so na postavke odgovarjali individualno, preko spletnega portala Ika. Iz statistične analize so bili izključeni tisti udeleženci, ki niso odgovorili na vsa vprašanja spletne ankete (N=8). Iz statistične analize smo izključili tudi udeležence, ki so izbrali pristope (bonding psihoterapija, nevropsihoterapija in psihoterapija otrok in mladostnikov), ki jih ne moremo razporediti v eno izmed petih skupin, zaradi pomanjkanja informacij o tem, na kateri paradigmi pristopi temeljijo (N=10).

2.2 PRIPOMOČKI

2.2.1 Demografski vprašalnik

Demografski vprašalnik preverja splošne podatke o spolu, starosti in izobrazbi udeležencev. Preverja tudi ali so udeleženci psihoterapevti s certifikatom, se iz

psihoterapevtskega pristopa še izobražujejo, s katerim psihoterapevtskim pristopom se najbolj poistovetijo in koliko časa že delajo s klienti.

Vse avtorje oziroma raziskovalce, ki so naslednje merske pripomočke prevedli v slovenščino, smo zaprosili za dovoljenje za spletno uporabo merskega pripomočka.

2.2.2 Vprašalnik velikih pet osebnostnih dimenzij (ang. The Big Five Inventory)

Vprašalnik velikih pet ali BFI sta leta 1999 razvila John in Srivastava (1999). Leta 2007 sta ga Avsec in Sočan (2007) prevedla v slovenščino. Vprašalnik je sestavljen iz 44 postavk in petih podlestvnic: ekstravertnost (na primer »Nase gledam kot na nekoga, ki je entuziastičen«), sprejemljivost (na primer »Nase gledam kot na nekoga, ki na splošno zaupa ljudem«), vestnost (na primer »Nase gledam kot na nekoga, ki načrtuje svoje delo in se teh načrtov tudi drži«), nevroticizem (na primer »Nase gledam kot na nekoga, ki hitro postane nervozen«) in odprtost (na primer »Nase gledam kot na nekoga, ki rad premišluje in se poigra z idejami«).

Notranja zanesljivost za podlestvico ekstravertnosti znaša 0.88, za podlestvico sprejemljivosti ter odprtosti 0.81, za podlestvico vestnosti 0.77, za podlestvico nevroticizma pa znaša 0.84. Vrednosti zanesljivosti temeljijo na rezultatih, ki jih je pokazala zadnja večja raziskava na slovenskem vzorcu in so se močno približale originalnim preverjenim vrednostim (Kocjan idr., 2013).

Udeleženci postavke ocenjujejo s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice, kjer 1 pomeni »sploh se ne strinjam« in 5 pomeni »popolnoma se strinjam«. Vprašalnik vsebuje 16 postavk, ki jih je potrebno vrednotiti obratno. Združitev postavk iz enakih podlestvnic in seštevek ocen odražata, koliko je oseba ekstravertna, sprejemljiva, vestna, nevrotična in odprta (John in Srivastava, 1999).

2.2.3 Vprašalnik terapevtove naravnosti – kratka različica (ang. The Therapist Attitude Questionnaire – Short Form)

Kratko različico vprašalnika terapevtove naravnosti ali TAQ-SF sta leta 1997 razvila Neimeyer in Morton (1997). TAQ-SF je kratka različica vprašalnika TAQ, ki sta ga razvila Di Giuseppe in Linscott (1993, po Neimeyer in Morton, 1997). Kratka različica vprašalnika terapevtove naravnosti meri filozofsko, teoretično in tehnično dimenzijo objektivistične in konstruktivistične naravnosti terapevtov. Vprašalnik je sestavljen iz 16 postavk in dveh podlestvnic. Višje vrednosti na objektivistični podlestvici opisujejo večjo nagnjenost k objektivistični epistemologiji (na primer »Resničnost je ena sama, stabilna in zunanja, glede na človeško izkušnjo«). Višje vrednosti na konstruktivistični lestvici pa opisujejo večjo nagnjenost h konstruktivistični epistemologiji (na primer »Resničnost je

relativna; resničnost zrcalijo posameznikove ali kolektivne konstrukcije urejanja človekovih izkušenj«).

Notranja zanesljivost objektivistične podlestvice znaša 0.72, medtem ko notranja zanesljivost konstruktivistične podlestvice znaša 0.63. Vrednosti zanesljivosti temeljijo na rezultatih, ki jih je pokazala raziskava iz leta 2013 in so se približale originalnim preverjenim vrednostim (Lee idr., 2013).

Faktorska analiza (Priloga A) je potrdila, da kratka različica vprašalnika terapevtove naravnosti preverja dve dimenziji – objektivistično in konstruktivistično naravnost. Z dvofaktorskim modelom pojasnimo 55.16% variance. Statistična analiza je pokazala, da notranja zanesljivost objektivistične podlestvice na vzorcu slovenskih edukantov psihoterapije oziroma psihoterapevtov s certifikatom znaša 0.89, medtem ko notranja zanesljivost konstruktivistične lestvice znaša 0.82.

Udeleženci postavke ocenjujejo s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice, kjer 1 pomeni »nikakor se ne strinjam« in 5 pomeni »popolnoma se strinjam«. Združitev postavk iz enakih podlestick in seštevek ocen odražata večjo objektivistično ali večjo konstruktivistično terapevtovo naravnost (Neimeyer in Morton, 1997).

Da bi zagotovili ohranitev pomena postavk, smo vprašalnik prevedli s pomočjo dveh študentk magistrskega študijskega programa Medjezikovno posredovanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Preden smo končno verzijo uporabili v raziskavi, sta ta vprašalnik rešili dve edukantki psihoterapije, s čimer smo zagotovili, da so za udeležence raziskave postavke razumljive.

2.2.4 Celostna ocena procesov terapije sprejemanja in predanosti – krajša različica (ang. Comprehensive Assessment of Acceptance and Commitment Therapy Processes)

Leta 2016 so Francis in drugi (2016) razvili vprašalnik psihološke fleksibilnosti, ki so ga Žvelc in drugi (2017) prevedli leto kasneje. Krajšo različico vprašalnika je priredila Baković (2019). Sestavljena je iz 20 postavk in dveh podlestick: čuječnost (na primer »Zelo si prizadevam, da bi se izognil/-a občutkom, ki me vznemirjajo«) in delovanje v skladu z vrednotami (na primer »Vem, kaj je zame v življenju pomembno, in temu sledim«).

Notranja zanesljivost za podlestvico delovanje v skladu z vrednotami znaša 0.83, medtem ko za podlestvico čuječnost znaša 0.89 (Baković, 2019).

Udeleženci na vprašalnik odgovarjajo s pomočjo 7-stopenjske Likertove lestvice, kjer 0 pomeni »nikakor se ne strinjam« in 6 pomeni »močno se strinjam«. V vprašalnik je vključenih 12 postavk, ki jih je potrebno obratno vrednotiti. Združitev postavk iz enakih podlestick in seštevek ocen odražata stopnjo psihološke fleksibilnosti udeleženca, pri čemer višji rezultat odraža višjo psihološko fleksibilnost (Baković, 2019; Francis idr., 2016; Žvelc idr., 2017).

2.3 POSTOPEK

Avtorje in prevajalce vseh merskih pripomočkov, ki smo jih uporabili v raziskavi, smo prosili za dovoljenje za spletno uporabo pripomočkov za namene raziskovanja. Komisija za etiko raziskovanja Oddelka za psihologijo UP Farnit je presodila, da raziskava ustreza načelom etike v raziskovanju (številka obravnavane vloge 2020-02).

Povabila za sodelovanje v raziskavi smo poslali na referate fakultet in inštitutov (na primer Fakulteta SFU in Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje) ter večja društva oziroma zveze za psihoterapijo (na primer Slovenska krovna zveza za psihoterapijo).

Pred začetkom reševanja je bil vsak od udeležencev seznanjen z namenom raziskave. S klikom na naslednjo stran je soglašal, da se strinja z obdelavo podatkov in se prostovoljno vključuje v raziskavo, ki jo lahko kadarkoli prekine. V uvodnem in zaključnem delu ankete je bil podan tudi elektronski naslov raziskovalke, s katero je lahko vsak udeleženec stopil v stik, če je potreboval pomoč, imel dodatna vprašanja oziroma ga je zanimalo, kakšni so rezultati raziskave.

Udeleženci so sprva odgovorili na demografski vprašalnik in nato izpolnili vprašalnik velikih pet, kratko različico vprašalnika terapevtove naravnosti in vprašalnik psihološke fleksibilnosti.

Podatke smo statistično obdelali s pomočjo programa IBM SPSS. Preverili smo zanesljivost prevedene kratke različice vprašalnika terapevtove naravnosti in nato podatke analizirali v skladu s hipotezami.

3 REZULTATI

3.1 DESKRIPTIVNA STATISTIKA

Tabela 2

Deskriptivna statistika skupnih rezultatov vprašalnika velikih pet osebnostnih dimenzij, terapevtove naravnosti ter psihološke fleksibilnosti

Spremenljivka	<i>M</i>	<i>Me</i>	<i>SD</i>	<i>min.</i>	<i>max.</i>	<i>As</i>	<i>SE_{AS}</i>	<i>Spl</i>	<i>SE_{Spl}</i>	<i>K-S test</i>
Osebnostne lastnosti										
Ekstravertnost	31.05	30.5	4.66	24	38	.145	.251	-1.439	.498	.000*
Sprejemljivost	33.51	34	4.16	24	44	.140	.251	.132	.498	.175
Vestnost	29.90	30	6.81	20	43	.239	.251	-1.176	.498	.002*
Nevroticizem	13.26	13	2.06	9	17	.235	.251	-.807	.498	.000*
Odprtost	39.82	42.5	6.53	25	49	-.742	.251	-.475	.498	.000*
Terapevtova naravnost										
Objektivizem	27.84	28	3.96	21	37	.386	.251	-.550	.498	.000*
Konstruktivizem	32.65	35	6.15	21	40	-.704	.251	-.876	.498	.000*
Psihološka fleksibilnost										
Čuječnost	60.76	61	6.41	47	72	-.538	.251	-.488	.498	.000*
Delovanje v skl. z vrednotami	41.07	40	2.65	36	47	.427	.251	-.494	.498	.000*
Skupen rezultat	101.83	101.5	7.52	83	118	-.340	.251	.023	.498	.001*

Opomba: (i) *As* = koeficient asimetričnosti. (ii) *Spl* = koeficient sploščenosti. (iii) *K-S test* = Kolmogorov-Smirnov test normalnosti, navede so *p*-vrednosti. *p < 0.05.

Na podlagi deskriptivne statistike, ki je razvidna iz tabele 2, lahko sklepamo, da se vrednosti odgovorov na vprašalniku »velikih pet« gibljejo med 9 in 49. Rezultati testa normalnosti porazdelitve nakazujejo, da so odgovori normalno porazdeljeni le na podlestvici sprejemljivosti. Na ne povsem normalno porazdelitev podatkov namigujejo tudi vrednosti koeficientov asimetričnosti, ki se približujejo vrednosti (+/-) 1.0 in pripadajoča standardna napaka. Na resnejše odstopanje od normalne porazdelitve lahko sklepamo pri lestvici odprtosti, pri kateri je prišlo do leve oziroma negativne asimetrije. To pomeni, da med udeleženci prevladujejo osebe, ki so manj radovedne, odprte za nove ideje in imajo bolj tradicionalne vrednote. Vrednosti koeficientov sploščenosti so za podlestvice sprejemljivosti, nevroticizma in odprtosti v mejah normale, medtem ko drugi dve vrednosti koeficientov kažeta na veliko sploščenost, saj sta večji od - 1.0. Na resnejše odstopanje

lahko sklepamo pri podlestvicah ekstravertnosti in vestnosti, pri katerih je prišlo do velike nenormalne sploščenosti. Za razliko od ostalih porazdelitev, je porazdelitev na podlestvici sprejemljivosti bolj koničasta od normalne. Ob pregledu grafičnih prikazov podatkov je razvidno, da je porazdelitev odgovorov na podlestvici sprejemljivosti normalna. Porazdelitev odgovorov na podlestvici nevroticizma je sprejemljivo podobna normalni, medtem ko porazdelitve odgovorov na podlestvicah ekstravertnosti, vestnosti in odprtosti bolj odstopajo od normalne porazdelitve.

Rezultata deskriptivne statistike za samooceno terapevtove naravnosti se raztezajo med 21 do 40. Rezultata testa normalnosti kažeta na odstopanja porazdelitev podlestvic objektivizma in konstruktivizma. Odstopanja nakazujeta tudi vrednosti koeficientov asimetričnosti, še posebno na podlestvici konstruktivizma. To pomeni, da med udeleženci prevladujejo osebe, ki so manj konstruktivistične in zato bolj verjamejo v zunanjo ter stabilno resničnost, ki je človek ne ustvarja aktivno. Vrednosti koeficienta sploščenosti sta za podlestvici v mejah normale. Porazdelitvi obeh podlestvic sta rahlo bolj koničasti od normalne. Ob pregledu grafičnih prikazov podatkov je razvidno, da je porazdelitev odgovorov na podlestvici objektivizma sprejemljivo podobna normalni, medtem ko porazdelitev odgovorov na podlestvici konstruktivizma bolj odstopa od normalne porazdelitve.

Iz tabele z deskriptivno statistiko lahko razberemo, da se vrednosti samoocene psihološke fleksibilnosti raztezajo od 36 do 72 za dve podlestvici in od 83 do 118 za skupen rezultat vprašalnika. Rezultati testa normalnosti kažejo na odstopanja porazdelitev podlestvic čuječnosti in delovanja v skladu z vrednotami ter skupnega rezultata vprašalnika. Na odstopanja namigujejo tudi vrednosti koeficientov asimetričnosti. Na nekoliko resnejše odstopanje od normalne porazdelitve lahko sklepamo pri podlestvici čuječnosti, pri kateri je prišlo do leve oziroma negativne asimetrije, kar pomeni, da med udeleženci prevladujejo osebe, ki so manj čuječe in so zato manj v stiku s svojimi vedenjskimi odzivi. Vrednosti koeficientov sploščenosti so za obe podlestvici in skupen rezultat v mejah normale, saj so nižje od (+/-) 1.0. Porazdelitev skupnega rezultata je, za razliko od porazdelitev podlestvic, bolj koničasta od normalne. Ob pregledu grafičnih prikazov podatkov je razvidno, da so porazdelitve odgovorov obeh podlestvic in skupnega rezultata podobne normalni porazdelitvi z nekaj odstopanji.

3.2 POVEZANOST PREUČEVANIH SPREMENLJIVK

Statistično pomembnost povezav, ki so navedene v tabelah 3, 4 in 5 smo preverili s pomočjo Spearmanovega koeficienta korelacije, saj večina podatkov ni normalno porazdeljenih.

3.2.1 Izbira psihoterapevtskega pristopa in osebnostne lastnosti

Tabela 3

Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovimi osebnostnimi lastnostmi

	Osebnostne lastnosti				
	Ekstravertnost	Sprejemljivost	Vestnost	Nevroticizem	Odprtost
Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija	-.192	.133	-.374**	-.024	.382**
Vedenjska in kognitivna terapija	-.189	-.044	.634**	-.107	-.577**
Eksistencialna in humanistična psihoterapija	-.202	.157	-.578**	.042	.421**
Sistemska psihoterapija	.724**	-.265**	.204	-.005	-.399**
Integrativna psihoterapija	-.314**	-.061	.195	-.161	.224*

Opombe: * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Na podlagi podatkov, ki jih lahko razberemo iz tabele 3, je razvidno, da se izbira psihoterapevtskega pristopa povezuje s podlestvicami vprašalnika »velikih pet«. Terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo se negativno šibko povezuje s podlestvico vestnosti in pozitivno šibko s podlestvico odprtosti. Sklepamo lahko, da so psihoanalitiki, psihoanalitični in psihodinamski psihoterapevti bolj radovedni, odprti za nove ideje in nove izkušnje, vendar so hkrati lahko manj organizirani, disciplinirani in temeljiti. Terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo se pozitivno močno povezuje z vestnostjo in negativno zmerno z odprtostjo. Sklepamo torej lahko, da so vedenjski in kognitivni terapevti bolj organizirani, disciplinirani in temeljiti, a manj radovedni in odprti za nove ideje. Terapevtova izbira za humanistično in eksistencialno psihoterapijo se pozitivno zmerno povezuje z odprtostjo in negativno zmerno z vestnostjo. Opisana povezanost namiguje na to, da so si psihoanalitični in psihodinamski ter eksistencialni in humanistični psihoterapevti podobni, le da so pri slednjih osebnostne lastnosti večje odprtosti in manjše vestnosti še bolj izražene. Terapevtova izbira za sistemske psihoterapevti se pozitivno močno povezuje s podlestvico ekstravertnosti ter negativno šibko s podlestvicama sprejemljivosti in odprtosti. Rezultati nakazujejo na to, da so sistemski psihoterapevti bolj energični, družabni, avanturistični in navdušeni ter manj skromni, zaupljivi, radovedni, in odprti za nove ideje. Terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo se pozitivno šibko povezuje z odprtostjo in negativno

šibko z ekstravertnostjo. Sklepamo lahko, da so integrativni psihoterapevti bolj radovedni in odprti za nove izkušnje, vendar manj energični, družabni in avanturistični.

Na podlagi opisanih statistično pomembnih povezav lahko sklepamo, da med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovimi osebnostnimi lastnostmi obstaja jasno opazen in trden odnos.

3.2.2 Izbira psihoterapevtskega pristopa in terapevtova naravnost

Tabela 4

Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo naravnostjo

	Terapevtova naravnost	
	Objektivizem	Konstruktivizem
Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija	.426**	-.489**
Vedenjska in kognitivna terapija	.551**	-.530**
Eksistencialna in humanistična psihoterapija	-.223*	.260*
Sistemska psihoterapija	-.405**	.477**
Integrativna psihoterapija	-.208*	.097

Opombe: * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Med podlestvicama kratke verzije vprašalnika terapevtove naravnosti obstaja statistično pomembna negativna močna povezava. Vrednost korelacije je - 0.710.

Iz tabele 4 je razvidno, da se izbira psihoterapevtskega pristopa povezuje s podlestvicama vprašalnika terapevtove naravnosti. Terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo ter kognitivno-vedenjsko terapijo se pozitivno zmerno povezuje s podlestvico objektivizma in negativno zmerno s podlestvico konstruktivizma. Glede na rezultate lahko sklepamo, da so psihoanalitiki, psihoanalitični in psihodinamski psihoterapevti ter vedenjski in kognitivni terapevti bolj prepričani, da obstaja določena resnica o svetu, ki jo je moč spoznati na objektivni način. Kot terapevti večkrat zavzemajo držo vedočega terapevta in srečanja s klienti vnaprej organizirajo. Terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično ter sistemsko psihoterapijo je pozitivno povezana s podlestvico konstruktivizma in negativno s podlestvico objektivizma. Vrednosti povezav za terapevtovo izbiro eksistencialne in humanistične psihoterapije so šibke, medtem ko so vrednosti povezav za terapevtovo izbiro sistemske psihoterapije zmerne. Rezultati namigujejo na to, da eksistencialni, humanistični in sistemski psihoterapevti bolj verjamejo v dejstvo, da obstaja več resnic o svetu, ki so odvisne od posameznikove zaznave. Posledično v terapiji zavzemajo držo nevedočega terapevta in poskušajo razumeti klientovo resničnost sveta. Srečanja so le malokrat vnaprej določena, saj je cilj terapevtov,

da klientu sledijo. Terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo se negativno šibko povezuje s podlestvico objektivizma. Sklepamo lahko, da so integrativni terapevti manj prepričani v obstoj ene, določene objektivne resnice o svetu, ki bi jo bilo moč spoznati na objektivni način. Kot terapevti manjkrat zavzemajo držo vedočega terapevta in srečanja s klienti redkokdaj vnaprej organizirajo.

3.2.3 Terapevtova naravnost in psihološka fleksibilnost

Na podlagi podatkov, ki jih lahko razberemo iz tabele 5, je razvidno, da so povezave med terapevtovo naravnostjo in psihološko fleksibilnostjo statistično pomembne. Podlestvica objektivizma se negativno šibko povezuje s podlestvicama čuječnosti in delovanja v skladu z vrednotami ter s skupnim rezultatom vprašalnika psihološke fleksibilnosti. Med podlestvico konstruktivizma in psihološko fleksibilnostjo obstajajo enake povezave, ki so pozitivne. Iz rezultatov lahko sklepamo, da je vedenje terapevtov, ki so bolj objektivistično naravnani, nekoliko bolj togo in rigidno, kar se lahko kaže v pogostejšem izogibanju naslavljanja lastnih čustev in čustev klienta. Poleg tega se lahko redkeje odzivajo v skladu s svojimi vrednotami. Sklepamo lahko, da so terapevti, ki so bolj konstruktivistično naravnani, bolj čuječi in fleksibilni ter se v večji meri odzivajo v skladu s svojimi vrednotami.

Tabela 5

Povezanost med terapevtovo naravnostjo in njegovo psihološko fleksibilnostjo

	Psihološka fleksibilnost		
	Čuječnost	Delovanje v skl. z vrednotami	Skupen rezultat
Terapevtova naravnost			
Objektivizem	-.320**	-.328**	-.375**
Konstruktivizem	.250*	.332**	.311**

Opombe: * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

3.2.4 Izbira psihoterapevtskega pristopa in psihološka fleksibilnost

Povezave med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo psihološko fleksibilnostjo so neznatne in statistično nepomembne. Negativne šibke povezave obstajajo med bolj objektivistično usmerjenimi pristopi in psihološko fleksibilnostjo.

Iz tabele 6 je razvidno, da obstaja negativna šibka povezava med terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo ter podlestvico delovanja v skladu z vrednotami. Terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo je negativno

šibko povezana s podlestvico čuječnosti in s skupnim rezultatom vprašalnika psihološke fleksibilnosti. Sklepamo lahko, da je vedenje psihoanalitikov, psihoanalitičnih in psihodinamskih psihoterapevtov ter vedenjskih in kognitivnih terapevtov nekoliko bolj togo in rigidno. Pri svojem odzivanju so vedenjski in kognitivni terapevti manj čuječi, psihoanalitiki, psihoanalitični in psihodinamski psihoterapevti pa se v manjši meri odzivajo v skladu s svojimi vrednotami. Na splošno so vedenjski in kognitivni terapevti manj psihološko fleksibilni.

Tabela 6

Povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo psihološko fleksibilnostjo

	Psihološka fleksibilnost		
	Čuječnost	Delovanje v skl. z vrednotami	Skupen rezultat
Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija	-.092	-.275**	-.159
Vedenjska in kognitivna terapija	-.293**	-.111	-.284**
Eksistencialna in humanistična psihoterapija	.170	.100	.194
Sistemska psihoterapija	.107	.095	.089
Integrativna psihoterapija	.046	.148	.100

Opombe: * $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

3.3 NAPOVEDOVANJE IZBIRE PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA

Namen analize je bil preučiti povezanost med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in psihološkimi konstrukti udeležencev. Podatke smo analizirali z logistično regresijo, saj so neodvisne spremenljivke, ki predstavljajo terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop, dihotomne spremenljivke. Udeleženec si je namreč lahko izbral nek določen psihoterapevtski pristop ali ne. Rezultate v tabeli 8, 9 in 10 smo posledično povzeli z razmerjem obetov.

V analizo smo skupno vključili 9 pojasnjevalnih spremenljivk, ki so navedene v tabeli. Pojasnjevalne spremenljivke smo v analizo vključili postopno, v treh korakih. Vrsten red korakov je bil določen na osnovi vsebinske presoje. Ker so osebne lastnosti manj specifični napovedniki in ker je bila njihova povezava z izbiro psihoterapevtskega pristopa v preteklosti že empirično potrjena, smo jih v model vključili v prvem koraku. V drugi

korak smo vključili bolj specifični spremenljivki objektivizma in konstruktivizma, saj so empirične raziskave večkrat potrdile njuno povezavo z izbiro psihoterapevtskega pristopa. V tretjem koraku smo vključili spremenljivki čuječnost in delovanje v skladu z vrednotami, saj med pregledom literature nismo zasledili, da bi bile povezave med psihološko fleksibilnostjo in terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa empirično podprte.

Tabela 7

Hosmerin Lemeshow test hi-kvadrata in predvideni procenti ustreznosti

		HL χ^2	<i>p</i>	%
	0			85.9
PPA	1	1.295	.996	85.9
	2	.000	1.000	100
	3	.000	1.000	100
	0			83.7
VK	1	.000	1.000	100
	2	.000	1.000	100
	3	.000	1.000	100
	0			71.7
EH	1	5.871	.662	80.4
	2	1.061	.998	90.2
	3	1.669	.990	91.3
	0			70.7
S	1	3.008	.934	90.2
	2	2.319	.970	94.6
	3	.000	1.000	100
	0			88.0
I	1	.597	1.000	95.7
	2	2.056	.979	95.7
	3	8.659	.372	97.8

Opombe: (i) HL χ^2 = vrednost hi-kvadrata na testu Hosmerin Lemeshow (ii) *p* = pripadajoča *p*-vrednost hi-kvadrata. (iii) % = predvideni procenti ustreznosti. (iiii) PPA = Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija, VK = vedenjska in kognitivna terapija, EH = eksistencialna in humanistična psihoterapija, S = sistemska psihoterapija, I = integrativna psihoterapija.

Kot je razvidno iz tabele 7, smo ustreznost modelov preverili s testom Hosmerin Lemeshow in s predvidenimi odstotki ustreznosti modela. Iz vrednosti predvidenih odstotkov ustreznosti modelov lahko razberemo, da se po ničelnem koraku, ki ne vključuje nobene spremenljivke, izboljšajo vsi modeli, ne glede na izbran psihoterapevtski pristop. Sposobnost modelov smo povečali za najmanj 9.8% v modelu izbire integrativne psihoterapije. S testom Hosmerin Lemeshow smo preverili hi-kvadrat modelov. Iz

rezultatov lahko razberemo, da je ustreznost modelov visoka, saj so vrednosti hi-kvadrata majhne, p-vrednosti pa velike. Ustreznost modelov smo dodatno preverili s krivuljo ROC. Natančne ugotovitve so predstavljene v naslednjih podpoglavjih.

Iz tabel 8, 9 in 10 lahko razberemo, da intervali zaupanja logistične regresije večinoma niso izrazito široki, vendar se v vsakem koraku statistične analize pojavljajo izjeme, ki jih bomo predstavili v nadaljevanju. Število ena ni vključeno v nobenem intervalu zaupanja, zato lahko sklepamo, da imajo statistično pomembne vrednosti pomembno vlogo pri napovedovanju terapevtove izbire psihoterapevtskega pristopa.

Tabela 8

Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi

		Model 1				
		<u>BFI_EKS</u>	<u>BFI_SPR</u>	<u>BFI_VES</u>	<u>BFI_NEV</u>	<u>BFI_ODP</u>
<u>PPA</u>	<u>OR</u>	.904	.996	.808	.932	1.326
	<u>p</u>	.391	.969	.043*	.685	.156
	<u>(95% IZ)</u>	(.717 – 1.139)	(.830 – 1.196)	(.657 - .994)	(.662 – 1.311)	(.897 – 1.959)
<u>VK</u>	<u>OR</u>	.009	.534	666.536	217.797	.058
	<u>p</u>	.994	.999	.992	.996	.996
	<u>(95% IZ)</u>	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
<u>EH</u>	<u>OR</u>	1.049	1.016	.780	1.108	1.254
	<u>p</u>	.619	.845	.001*	.500	.072
	<u>(95% IZ)</u>	(.870 – 1.265)	(.868 – 1.189)	(.670 - .909)	(.822 – 1.494)	(.980 – 1.603)
<u>S</u>	<u>OR</u>	2.154	.727	.884	.764	.853
	<u>p</u>	.000*	.013*	.165	.320	.115
	<u>(95% IZ)</u>	(1.501 - 3.092)	(.566 - .934)	(.743 - 1.052)	(.450 - 1.298)	(.700 - 1.040)
<u>I</u>	<u>OR</u>	.751	.931	1.770	.631	1.728
	<u>p</u>	.045*	.727	.002*	.157	.002*
	<u>(95% IZ)</u>	(.567 - .994)	(.621 - 1.394)	(1.243 - 2.519)	(.334 - 1.194)	(1.227 - 2.435)

Opombe: (i) OR = razmerje obetov. (ii) 95% IZ = 95% interval zaupanja za razmerje obetov. * $p < 0.05$. (iii) PPA = Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija, VK = vedenjska in kognitivna terapija, EH = eksistencialna in humanistična psihoterapija, S = sistemska psihoterapija, I = integrativna psihoterapija.

Tabela 9

Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi in terapevtovo naravnostjo

		Model 2						
		<u>BFI_EKS</u>	<u>BFI_SPR</u>	<u>BFI_VES</u>	<u>BFI_NEV</u>	<u>BFI_ODP</u>	<u>TN_OBJ</u>	<u>TN_KON</u>
PPA	<u>OR</u>	.100	1.886	.001	431191.547	11.444	1.028	.000
	<u>p</u>	.997	.999	.992	.990	.998	1.000	.987
	<u>(95% IZ)</u>	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
VK	<u>OR</u>	.221	2.879	14.188	1.986	.286	11.687	.524
	<u>p</u>	.999	.999	.998	1.000	.999	.999	.999
	<u>(95% IZ)</u>	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
EH	<u>OR</u>	1.058	.966	.674	1.113	1.566	.912	1.413
	<u>p</u>	.643	.771	.000*	.645	.017*	.581	.008*
	<u>(95% IZ)</u>	(.833 - 1.344)	(.767 - 1.218)	(.542 - .839)	(.706 - 1.756)	(1.084 - 2.262)	(.658 - 1.265)	(1.097 - 1.821)
S	<u>OR</u>	2.136	.727	.923	.947	.754	.829	1.580
	<u>p</u>	.009*	.041*	.500	.914	.050	.434	.022*
	<u>(95% IZ)</u>	(1.211 - 3.770)	(.536 - .987)	(.730 - 1.166)	(.356 - 2.519)	(.569 - .999)	(.517 - 1.327)	(1.069 - 2.335)
I	<u>OR</u>	.510	1.207	2.989	.544	2.107	.873	1.760
	<u>p</u>	.097	.690	.034*	.248	.036*	.747	.085
	<u>(95% IZ)</u>	(.230 - 1.129)	(.479 - 3.041)	(1.085 - 8.236)	(.194 - 1.528)	(1.051 - 4.226)	(.381 - 1.996)	(.925 - 3.350)

Opombe: (i) OR = razmerje obetov. (ii) 95% IZ = 95% interval zaupanja za razmerje obetov. * $p < 0.05$. (iii) TN_OBJ = objektivistična terapevtova naravnost, TN_KON = konstruktivistična terapevtova naravnost. (iiii) PPA = Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija, VK = vedenjska in kognitivna terapija, EH = eksistencialna in humanistična psihoterapija, S = sistemska psihoterapija, I = integrativna psihoterapija.

Tabela 10

Razmerje obetov in 95% interval zaupanja pri napovedovanju izbire psihoterapevtskega pristopa s terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi, terapevtovo naravnostjo in z njegovo psihološko fleksibilnostjo

		Model 3								
		BFI_EKS	BFI_SPR	BFI_VES	BFI_NEV	BFI_ODP	TN_OBJ	TN_KON	PF_CUJ	PF_DSV
PPA	<i>OR</i>	1.286	6.668	.000	1326.417	.110	.169	.000	.120	9.300
	<i>p</i>	1.000	.999	.995	.997	.999	.998	.989	.998	.998
	(95% IZ)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
VK	<i>OR</i>	.217	2.232	8.466	1.775	.353	5.767	.261	1.171	4.709
	<i>p</i>	.999	1.000	.998	1.000	.999	.999	.999	1.000	.999
	(95% IZ)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
EH	<i>OR</i>	1.059	.985	.655	1.069	1.640	.901	1.468	1.106	.823
	<i>p</i>	.684	.901	.001*	.774	.015*	.563	.007*	.247	.313
	(95% IZ)	(.828 - 1.355)	(.773 - 1.254)	(.516 - .832)	(.677 - 1.688)	(1.099 - 2.446)	(.633 - 1.283)	(1.108 - 1.944)	(.933 - 1.311)	(.564 - 1.201)
S	<i>OR</i>	31.721	.000	.058	.000	.000	.000	30.702	104933036.2	.000
	<i>p</i>	.960	.959	.996	.978	.987	.980	.960	.964	.963
	(95% IZ)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)	(.000 - .)
I	<i>OR</i>	.420	1.768	6.872	.170	5.228	1.963	2.617	1.914	1.912
	<i>p</i>	.208	.424	.122	.177	.141	.441	.149	.202	.479
	(95% IZ)	(.108 - 1.623)	(.437 - 7.143)	(.598 - 78.993)	(.013 - 2.233)	(.557 - 47.346)	(.353 - 10.918)	(.708 - 9.671)	(.706 - 5.192)	(.318 - 11.474)

Opombe: (i) OR = razmerje obetov. (ii) 95% IZ = 95% interval zaupanja za razmerje obetov. * $p < 0.05$. (iii) TN_OBJ = objektivistična terapevtova naravnost, TN_KON = konstruktivistična terapevtova naravnost. (iiii) PF_CUJ = podlestvica čuječnosti na vprašalniku psihološke fleksibilnosti, PF_DSV = podlestvica delovanja v skladu z vrednotami na vprašalniku psihološke fleksibilnosti. (iiiii) PPA = Psihoanaliza, psihoanalitična in psihodinamska psihoterapija, VK = vedenjska in kognitivna terapija, EH = eksistencialna in humanistična psihoterapija, S = sistemska psihoterapija, I = integrativna psihoterapija.

3.3.1 Napovedniki terapevtove izbire za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo

Kot je razvidno iz tabele 8, terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo zmanjšajo za 0.808. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 19.2%.

Iz p -vrednosti, ki so zapisane v tabelah 9 in 10 je razvidno, da osebnostna lastnost vestnost terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo napoveduje le, če so v model vključene samo osebnostne lastnosti.

Grafični prikaz krivulje ROC je pokazal, da sta osebnostna lastnost odprtost ter objektivistična terapevtova naravnost pomembna napovednika terapevtove izbire za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo. Vrednosti območja pod krivuljo za ti dve spremenljivki merita 0.815 in 0.851, medtem ko vrednost za spremenljivko osebnostne lastnosti vestnost meri 0.191. Iz krivulje ROC je razvidno tudi, da je verjetnost povezanosti med izbiro omenjenega psihoterapevtskega pristopa in nevroticizmom neznatna.

3.3.2 Napovedniki terapevtove izbire za vedenjsko in kognitivno terapijo

Glede na rezultate, ki so podani v tabelah 8, 9 in 10, lahko zaključimo, da na našem vzorcu ne obstajajo statistično pomembni napovedniki terapevtove izbire za vedenjsko in kognitivno terapijo.

Ustreznost modela smo preverili z grafičnim prikazom krivulje ROC, ki je pokazal, da sta pomembna napovednika terapevtove izbire za tovrstni psihoterapevtski pristop osebnostna lastnost vestnost in objektivistična terapevtova naravnost. Vrednosti območja pod krivuljo za ti dve spremenljivki merita 0.994 in 0.928. Iz grafičnega prikaza krivulje ROC je razvidno tudi, da je verjetnost povezanosti med terapevtovo izbiro za vedenjsko in kognitivno terapijo ter sprejemljivostjo in nevroticizmom neznatna.

3.3.3 Napovedniki terapevtove izbire za eksistencialno in humanistično psihoterapijo

Rezultati, ki so podani v tabeli 8, kažejo na to, da v terapevtovo izbiro za eksistencialno in humanistično psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo zmanjšajo za 0.780. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 18.0%.

Iz tabele 9 je razvidno, da v modelu 2 terapevtovo izbiro za omenjen psihoterapevtski pristop negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost in pozitivno osebnostna lastnost odprtost ter konstruktivistična terapevtova naravnost. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo zmanjšajo za 0.674. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 24.6%. V kolikor se odprtost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo povečajo za 1.566. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 61.0%. V kolikor se konstruktivistična naravnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo povečajo za 1.413. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 58.6%.

Iz tabele 10 je razvidno, da model 3 terapevtovo izbiro za omenjen psihoterapevtski pristop napoveduje na enak način kot model 2. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo zmanjšajo za 0.655. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 25.7%. V kolikor se odprtost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo povečajo za 1.640. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 62.1%. V kolikor se konstruktivistična naravnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere eksistencialno in humanistično psihoterapijo povečajo za 1.468. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 59.5%. Omeniti je potrebno še, da je interval zaupanja za spremenljivko odprtosti v modelu 3 širši od večine intervalov zaupanja, ki so podani v tabelah 8, 9 in 10.

Glede na vrednosti razmerij obetov lahko sklepamo, da je odprtost najboljši napovednik terapevtove izbire za eksistencialno in humanistično psihoterapijo v modelu 3, ki poleg spremenljivk osebnostnih lastnosti vključuje tudi spremenljivke terapevtove naravnosti in psihološke fleksibilnosti.

Grafični prikaz krivulje ROC je pokazal, da je osebnostna lastnost odprtost pomemben napovednik terapevtove izbire za eksistencialno in humanistično psihoterapijo. Vrednost območja pod krivuljo za to spremenljivko meri 0.769, medtem ko vrednost za spremenljivko konstruktivizem meri 0.666, za spremenljivko osebnostne lastnosti vestnost pa 0.131. Iz grafičnega prikaza krivulje ROC je razvidno tudi, da je verjetnost povezanosti med izbiro omenjenega psihoterapevtskega pristopa ter nevroticizmom in delovanjem v skladu z vrednotami neznatna.

3.3.4 Napovedniki terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo

Rezultati, ki so podani v tabeli 8, kažejo na to, da terapevtovo izbiro za sistemsko psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost sprejemljivost, pozitivno pa osebnostna lastnost ekstravertnost. V kolikor se sprejemljivost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere sistemsko psihoterapijo zmanjšajo za 0.727. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 21.5%. V kolikor se ekstravertnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere sistemsko psihoterapijo povečajo za 2.154. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 68.3%. Poudariti je potrebno tudi, da je interval zaupanja za ekstravertnost v modelu 1 širši od večine intervalov zaupanja, ki so podani v tabelah 8, 9 in 10.

Iz tabele 9 je razvidno, da v modelu 2 terapevtovo izbiro za omenjen psihoterapevtski pristop negativno napoveduje osebnostna lastnost sprejemljivost, pozitivno pa jo napovedujeta ekstravertnost in konstruktivistična terapevtova naravnost. V kolikor se sprejemljivost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere sistemsko psihoterapijo zmanjšajo za 0.727. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 21.5%. V kolikor se ekstravertnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere sistemsko psihoterapijo povečajo za 2.136. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 68.1%. V kolikor se konstruktivistična naravnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere sistemsko psihoterapijo povečajo za 1.580. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 61.2%. V modelu 2 je interval zaupanja za spremenljivko konstruktivizem širši od večine intervalov zaupanja, ki so podani v tabelah 8, 9 in 10, medtem ko je interval zaupanja za ekstravertnost ekstremno širok.

Zaradi p -vrednosti, ki so podane v tabeli 10, lahko sklepamo, da model 3 na našem vzorcu ne napoveduje terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo.

Glede na vrednosti razmerij obetov lahko sklepamo, da je ekstravertnost najboljši napovednik terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo v modelu 1.

Tako kot računske statistične analize, je tudi grafični prikaz krivulje ROC pokazal, da je osebnostna lastnost ekstravertnost pomemben napovednik terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo. Vrednost območja pod krivuljo za to spremenljivko meri 0.957, medtem ko vrednost za spremenljivko konstruktivizma meri 0.802, za spremenljivko osebnostne lastnosti sprejemljivost pa 0.332. Iz krivulje ROC je razvidno tudi, da je verjetnost povezanosti med izbiro omenjenega psihoterapevtskega pristopa ter nevroticizmom,

delovanjem v skladu z vrednotami, s čuječnostjo in celotnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti neznatna.

3.3.5 Napovedniki terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo

Rezultati, ki so podani v tabeli 8, kažejo na to, da v modelu 1 terapevtovo izbiro za integrativno psihoterapijo negativno napoveduje osebnostna lastnost ekstravertnost, pozitivno pa jo napovedujeta osebnostni lastnosti vestnost in odprtost. V kolikor se ekstravertnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere integrativno psihoterapijo zmanjšajo za 0.751. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 19.9%. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere integrativno psihoterapijo povečajo za 1.770. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 63.9%. V kolikor se odprtost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere integrativno psihoterapijo povečajo za 1.728. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 63.3%.

Iz tabele 9 je razvidno, da terapevtovo izbiro za integrativno psihoterapijo pozitivno napovedujeta vestnost in odprtost. V kolikor se vestnost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere integrativno psihoterapijo povečajo za 2.989. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 74.9%. V kolikor se odprtost osebe poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo enake, se obeti, da oseba za psihoterapevtski pristop izbere integrativno psihoterapijo povečajo za 2.107. Verjetnost, da se oseba odloči za omenjen psihoterapevtski pristop je 67.8%.

Kot je razvidno iz p -vrednosti, ki so podane v tabeli 10, lahko sklepamo, da model 3 na našem vzorcu ne napoveduje terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo.

Potrebno je poudariti še, da sta intervala zaupanja v modelu 2 za spremenljivki vestnost in odprtost širša od večine intervalov zaupanja, ki so podani v tabelah 8, 9 in 10. Interval zaupanja za spremenljivko vestnost je izrazito širok.

Glede na vrednosti razmerij obetov lahko sklepamo, da je vestnost najboljši napovednik terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo v modelu 2, ki poleg spremenljivk osebnostnih lastnosti vključuje tudi spremenljivke terapevtove naravnosti.

Iz grafičnega prikaza krivulje ROC je razvidno, da sta osebnostni lastnosti odprtost in vestnost pomembna napovednika terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo. Vrednost območja pod krivuljo za spremenljivko odprtost meri 0.699, medtem ko za spremenljivko vestnost meri 0.673. Grafični prikaz krivulje ROC je pokazal tudi, da je verjetnost povezanosti med izbiro omenjenega psihoterapevtskega pristopa ter

sprejemljivostjo, konstruktivizmom, čuječnostjo in skupnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti neznatna.

4 RAZPRAVA

4.1 IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA IN OSEBNOSTNE LASTNOSTI

Ob preverjanju korelacij med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in osebnostnimi lastnostmi smo ugotovili, da so vse povezave, ki smo jih v hipotezah predpostavili, statistično pomembne. Medtem ko so bile ugotovljene povezave v preteklih raziskavah neznatne in šibke (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008), so statistično pomembne povezave, ki smo jih ugotovili skozi raziskavo, večinoma zmerne in močne, z izjemo petih šibkih povezav.

V skladu s preteklimi ugotovitvami smo ugotovili, da se terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično, psihodinamsko, eksistencialno in humanistično psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo odprtostjo in negativno povezuje z njegovo vestnostjo (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008). Rezultate lahko utemeljimo s ponazoritvijo terapevtskega dela psihoanalitikov, psihoanalitičnih in psihodinamskih psihoterapevtov. Pogosto uporabljena tehnika v psihoanalitični psihoterapiji je tehnika prostih asociacij (Bohak, 2011). Gre za psihoterapevtov poskus interpretacije nezavednih vsebin klienta, pri čemer je pomembno, da je psihoterapevt radoveden in odprt za nove izkušnje. Ti dve lastnosti sta pomembni tudi za psihodinamskega psihoterapevta, ki se osredotoča na odnos med klientom in terapevtom (Pečjak, 2011). Izvajanje klasične psihoanalize in »molčečega terapevta« lahko povežemo z manj organiziranimi terapevtskimi srečanji, ki so značilna za manj vestne psihoterapevte. Podobno se odzivajo tudi eksistencialni in humanistični psihoterapevti, ki odnos s klientom ter cilje terapije gradijo z radovednostjo in raziskovanjem klientove resnice (Milivojević, 2011; Rogers, 1961; Schneider in Krug, 2010; Vešligaj-Damiš, 2011; Žorž, 2011). Srečanja eksistencialnih in humanističnih psihoterapevtov so prav tako manj organizirana.

V skladu s preteklimi ugotovitvami smo ugotovili, da se terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo pozitivno povezuje s terapevtovo vestnostjo (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008) in negativno z njegovo odprtostjo (Buckman in Barker, 2010). Rezultate prav tako lahko utemeljimo s ponazoritvijo terapevtskega dela vedenjskih in kognitivnih terapevtov, ki so usmerjeni na odpravljanje klientovih simptomov (Hofmann idr., 2012). Njihovo delo je bolj organizirano in disciplinirano, saj velikokrat sledijo priročniku vedenjske in kognitivne terapije, ki narekuje organizacijo srečanja. Število srečanj vedenjske in kognitivne terapije je manjše od števila srečanj ostalih psihoterapevtskih pristopov (Pastirk, 2011). Sklepamo lahko, da se radovednosti izogibajo, ker bi sicer s klientom odpirali teme, ki jih v času trajanja vedenjske in kognitivne terapije ne bi uspeli nasloviti.

V skladu s preteklimi ugotovitvami smo ugotovili, da se terapevtova izbira za sistemsko psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo ekstravertnostjo in negativno z njegovo sprejemljivostjo (Ogunfowora in Drapeau, 2008). Poleg tega smo v raziskavi ugotovili tudi, da se terapevtova izbira za sistemsko psihoterapijo negativno povezuje s terapevtovo odprtostjo. Sistemsko psihoterapijo temelji na delu s sistemom oziroma v mreži odnosov, ki so za klienta na več področjih najpomembnejši (Možina idr., 2011; Stanton in Welsh, 2012). Posledično sklepamo, da družabni, energični in manj skromni terapevti lažje delajo s klientskim sistemom. Sistemsko psihoterapijo temelji na transdisciplinarnosti mnogih teorij, zaradi česar menimo, da je večina sistemskih terapevtov radovednih in odprtih za nove ideje (Možina idr., 2011). Možna razlaga negativne povezanosti med terapevtovo izbiro za sistemsko psihoterapijo in odprtostjo je, da imajo sistemski psihoterapevti bolj tradicionalne vrednote, kot ostali psihoterapevti.

Med pregledom literature nismo uspeli zaslediti ugotovitev o povezanosti med terapevtovo izbiro za integrativno psihoterapijo in terapevtovimi osebnostnimi lastnostmi. Glede na značilnosti psihoterapevtskega pristopa smo sklepali, da se terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo odprtostjo, kar smo skozi raziskavo potrdili. Rezultati so pokazali, da se terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo pozitivno povezuje z odprtostjo in negativno z ekstravertnostjo. Integrativna terapija je integracijski model, ki povezuje in integrira različne koncepte in tehnike, ki jih uporabljajo terapevti ostalih psihoterapevtskih pristopov (Cvetko, 2011; Gilbert in Orleans, 2010; Žvelc in Žvelc, 2011). Posledično lahko sklepamo, da so terapevti odprti za nove ideje in izkušnje, ki bi pristop lahko obogatile. Poleg tega je od integrativnih psihoterapevtov pričakovana velika mera radovednosti, s pomočjo katere klientu pripomorejo k integraciji odcepljenih in nezavednih delov osebnosti v celoto (Žvelc in Žvelc, 2011).

Glede na to, da se vse povezave skladajo z zastavljenimi pričakovanji raziskovalcev, hipoteze 1, 2, 3, 4 in 5 ne moremo ovreči.

4.2 IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA IN TERAPEVTOVA NARAVNANOST

Ob preverjanju korelacij med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in terapevtovo naravnostjo smo ugotovili, da so skoraj vse povezave, ki smo jih v hipotezah predpostavili, statistično pomembne. Medtem ko so bile ugotovljene povezave v preteklih raziskavah šibke in zmerne (Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997), so statistično pomembne povezave, ki smo jih ugotovili skozi raziskavo, večinoma zmerne in močne, z izjemo treh šibkih povezav.

V skladu s preteklimi ugotovitvami (Lyddon in Adamson, 1992; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985) smo ugotovili, da se terapevtova izbira

za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo ter vedenjsko in kognitivno terapijo pozitivno povezuje s terapevtovo objektivistično naravnostjo in negativno s terapevtovo konstruktivistično naravnostjo. Ugotovitve lahko utemeljimo s prepričanji in načinom dela bolj objektivistično usmerjenih terapevtov, ki resničnost zaznavajo kot eno samo in univerzalno (Mahoney, 1989; Šugman Bohinc, 2005). Verjamejo, da osebe lahko resničnost le pasivno zaznavajo in v ustvarjanju resničnosti niso aktivno udeležene. V terapiji lahko pogosteje zavzemajo držo vedočega terapevta. Terapevtska srečanja, ki jih oblikujejo vedenjski in kognitivni terapevti, so bolj strukturirana od srečanj, ki jih oblikujejo bolj konstruktivistično naravnani terapevti.

V skladu s preteklimi ugotovitvami (Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985) smo ugotovili, da se terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično ter sistemsko psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo konstruktivistično naravnostjo in negativno s terapevtovo objektivistično naravnostjo. Rezultati so pokazali tudi, da med terapevtovo izbiro za integrativno psihoterapijo obstaja le negativna povezava s terapevtovo objektivistično naravnostjo. Ugotovitve lahko posredno utemeljimo z dejstvom, da je za bolj konstruktivistično usmerjene terapevte značilno, da so med terapevtskimi srečanji bolj pozorni in čustveno prisotni ter ne zavzemajo položaja avtoritete, temveč držo nevedočega terapevta (Aksoy, 2005; Kobal, 2005; Šugman Bohinc, 2005). Terapevtska srečanja, ki jih oblikujejo eksistencialni in humanistični, sistemski ter integrativni psihoterapevti so manj strukturirana in vnaprej določena od srečanj, ki jih oblikujejo bolj objektivistično naravnani terapevti. Bolj konstruktivistično naravnani terapevti namreč prenesejo več negotovosti v terapevtskih srečanjih in zato lažje sledijo klientu in odnosu, ki ga s klientom imajo ter pri tem upoštevajo klientove cilje in zavedne ter nezavedne procese klienta. Verjamejo, da je resničnost odvisna od zaznave posameznika, zaradi česar poudarjajo aktivno vključenost klienta v izgradnjo njegove resničnosti (Mahoney, 1989).

Glede na skladnost povezav z zastavljenimi pričakovanji raziskovalcev, hipotezo 6 delno ovzremo, medtem ko hipoteze 7 ne moremo ovreči.

4.3 PSIHOLOŠKA FLEKSIBILNOST, TERAPEVTOVA NARAVNANOST IN IZBIRA PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA

Ob preverjanju korelacij med terapevtovo naravnostjo in njegovo psihološko fleksibilnostjo smo ugotovili, da so vse povezave, ki smo jih v hipotezah predpostavili, statistično pomembne. Ravno nasprotno smo ugotovili ob preverjanju korelacij med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovo psihološko fleksibilnostjo.

Z raziskavo smo potrdili, da se terapevtova konstruktivistična naravnost pozitivno povezuje s čuječnostjo terapevta, z njegovim delovanjem v skladu z vrednotami in s skupnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti. Rezultati so pokazali na

negativno povezavo med terapevtovo objektivistično naravnostjo in čuječnostjo terapevta, njegovim delovanjem v skladu z vrednotami ter skupnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti. Rezultati raziskave kažejo tudi, da se terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno povezuje s terapevtovim delovanjem v skladu z njegovimi vrednotami. Ugotovili smo, da se terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo negativno povezuje s terapevtovo čuječnostjo in skupnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti.

Z ugotovitvami smo potrdili rezultate preteklih raziskav in poročanja terapevtov, ki so posredno pokazali na to, da so bolj konstruktivistično naravnani psihoterapevti tudi bolj psihološko fleksibilni (Aksoy, 2005; Aksoy Toska idr., 2010; Farber, 1983; Radeke in Mahoney, 2000). Terapevti z višjo stopnjo čustvene uglašenosti in z večjim samozavedanjem so pri svojem delu bolj čuječi, zaradi česar so bolj odprti za izkušnje v psihoterapevtskem procesu. Bolj konstruktivistični terapevti so torej v večjem stiku s sedanjim trenutkom, saj so bolj odprti do čutenja prijetnih in neprijetnih čustev (Kashdan, 2010; Silvia in Kashdan, 2009). Sklepamo lahko, da večja konstruktivistična naravnost terapevtu pomaga pri oblikovanju sistema vrednot in potreb, zaradi česar se lahko terapevt v večji meri odziva v skladu s svojimi vrednotami oziroma potrebami (Farber, 1983; Radeke in Mahoney, 2000; Šugman Bohinc, 2013). Večja psihološka fleksibilnost pripomore k temu, da bolj konstruktivistično naravnani terapevti lažje prenašajo nejasnosti in razlike med terapevtom in klientom ter lažje prenašajo doživljanje prijetnih in neprijetnih čustev. Ugotovitve so skladne z dejstvom, da so bolj konstruktivistično naravnani terapevti, v terapevtskem odnosu manj negotovi, kot bolj objektivistično naravnani terapevti (Aksoy, 2005; Šugman Bohinc, 2005). Sklepamo lahko, da se bolj objektivistično naravnani terapevti med terapevtskimi srečanji večkrat izogibajo naslavljanju lastnih čustev in čustev klienta (Kashdan, 2010; Silvia in Kashdan, 2009). Možno je, da je njihov sistem vrednot manj oblikovan, zaradi česar se redkeje odzivajo v skladu s svojimi vrednotami (Farber, 1983; Radeke in Mahoney, 2000).

Glede na skladnost povezav z zastavljenimi pričakovanji raziskovalcev, hipoteze 8 ne moremo ovreči, medtem ko, glede na neskladnost povezav z zastavljenimi pričakovanji raziskovalcev, hipotezo 9 ovržemo.

4.4 NAPOVEDOVANJE IZBIRE PSIHOTERAPEVTSKEGA PRISTOPA

V raziskavi smo preverili tudi, katera spremenljivka najbolj napoveduje terapevtovo izbiro za posamezen psihoterapevtski pristop.

V statistični analizi logistične regresije smo uporabili tri modele. Model 1 terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa napoveduje le s spremenljivkami osebnostnih lastnosti. Model 2 terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa napove tudi s spremenljivkami osebnostne naravnosti, model 3 pa vključuje še spremenljivke psihološke fleksibilnosti.

Izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno napoveduje le osebnostna lastnost vestnost. Višje kot je pri terapevtu izražena osebnostna lastnost vestnost, manjši so obeti, da terapevt izbere kateregakoli od zgoraj poimenovanih psihoterapevtskih pristopov. Ugotovitev se sklada z analizo korelacij in potrjuje povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008).

Terapevtove izbire za vedenjsko in kognitivno terapijo na našem vzorcu statistično pomembno ne napoveduje nobena spremenljivka. Rezultati so neskladni s povezavami, ki smo jih ugotovili v analizi korelacij in ne potrjujejo nobene povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Aksoy, 2005; Aksoy Toska idr., 2010; Buckman in Barker, 2010; Farber, 1983; Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Ogunfowora in Drapeau, 2008; Radeke in Mahoney, 2000; Schacht in Black, 1985). Možna razlaga takšnih rezultatov je majhen vzorec vedenjskih in kognitivnih terapevtov, ki so bili zajeti v raziskavo. Nekateri statistiki, ki se ravna po strožjih predpostavkah logistične regresije namreč trdijo, da je v model potrebno zajeti vsaj 10 udeležencev na eno pojasnjevalno spremenljivko, medtem ko smo v raziskavi vseh vedenjskih in kognitivnih terapevtov našli le 19 za pet pojasnjevalnih spremenljivk.

V modelu 1, 2 in 3 izbiro za eksistencialno in humanistično psihoterapijo negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost. Višje kot je pri terapevtu izražena osebnostna lastnost vestnost, manjši so obeti, da terapevt izbere kateregakoli od zgoraj poimenovanih psihoterapevtskih pristopov. Ugotovitve se skladajo s povezavo, ki smo jo ugotovili v raziskavi in potrjujejo povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008). V modelu 2 in 3 sta napovedniku osebnostne lastnosti vestnost pridruženi še spremenljivki odprtost in konstruktivistična terapevtova naravnost. Višje kot je pri terapevtu izražena osebnostna lastnost odprtost, večji so obeti, da terapevt izbere kateregakoli od zgoraj poimenovanih psihoterapevtskih pristopov. Bolj kot je terapevt konstruktivistično naravn, večji so obeti, da terapevt izbere eksistencialni in humanistični psihoterapevtski pristop. Ugotovitve se skladajo s povezavami, ki smo jih ugotovili s pomočjo analize korelacij in potrjujejo povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985). Iz rezultatov je razvidno, da je osebnostna lastnost odprtost v modelu 3 najboljši napovednik za terapevtovo izbiro eksistencialne in humanistične psihoterapije. Kot zanimivost navajamo tudi interpretacijo ugotovljenih koeficientov, ki kažejo na moč povezav med terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop in njegovimi osebnostnimi lastnostmi ter naravnostjo. Terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično psihoterapijo je namreč negativno močno povezana z vestnostjo, pozitivno zmerno povezana z odprtostjo in pozitivno šibko povezana s konstruktivizmom.

Izbiro za sistemsko psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost sprejemljivost in pozitivno osebnostna lastnost ekstravertnost. Višje kot je pri terapevtu izražena osebnostna lastnost sprejemljivost, manjši so obeti, da terapevt izbere sistemski psihoterapevtski pristop. Boljši napovednik za izbiro omenjenega psihoterapevtskega pristopa je osebnostna lastnost ekstravertnost – višje kot je pri terapevtu izražena, večji so obeti, da terapevt izbere sistemsko psihoterapijo. Ugotovitvi se skladata s povezavami, ki smo jih ugotovili v analizi korelacij in potrjujeta povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Ogunfowora in Drapeau, 2008). Rezultati modela 2 kažejo, da osebnostni lastnosti sprejemljivost in ekstravertnost ostajata napovednika terapevtove izbire za omenjen psihoterapevtski pristop, pridružuje pa se jima tudi terapevtova konstruktivistična naravnost. Bolj kot je terapevt konstruktivistično naravn, večji so obeti, da terapevt izbere sistemski psihoterapevtski pristop. Ugotovitev se sklada s povezavo, ki smo jo ugotovili s pomočjo analize korelacij in potrjuje povezave, ugotovljene v preteklih raziskavah (Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985). Iz rezultatov je razvidno, da je spremenljivka osebnostne lastnosti ekstravertnost v modelu 1 najboljši napovednik terapevtove izbire za sistemsko psihoterapijo. Rezultate, ki kažejo, da je osebnostna lastnost ekstravertnost najboljši napovednik, lahko pojasnimo z ugotovljenimi korelacijskimi koeficienti, ki kažejo na moč povezav med terapevtovo izbiro psihoterapevtskega pristopa in njegovimi osebnostnimi lastnostmi ter naravnostjo. Terapevtova izbira za sistemsko psihoterapijo se namreč pozitivno močno povezuje z ekstravertnostjo, pozitivno zmerno s konstruktivistično naravnostjo in negativno šibko s sprejemljivostjo. Rezultati modela 3 kažejo, da napovedniki niso statistično pomembni.

Izbiro za integrativno psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost ekstravertnost, pozitivno pa jo napovedujeta osebnostni lastnosti vestnost in odprtost. Višje kot je pri terapevtu izražena ekstravertnost, manjši so obeti, da terapevt izbere omenjen psihoterapevtski pristop. Višje kot je pri terapevtu izražena osebnostna lastnost vestnost oziroma odprtost, večji so obeti, da terapevt izbere integrativno psihoterapijo. Ugotovitve se delno skladajo s povezavami, ki smo jih ugotovili s pomočjo analize korelacij. Rezultati korelacijskih koeficientov namreč niso pokazali statistično pomembne povezave med vestnostjo in terapevtovo izbiro za omenjen psihoterapevtski pristop. Rezultati modela 2 kažejo, da vestnost in odprtost ostajata napovednika terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo, medtem ko ekstravertnost, ob upoštevanju terapevtove naravnosti, ne napoveduje terapevtove izbire. Rezultati modela 3 kažejo, da napovedniki niso statistično pomembni. Iz rezultatov je razvidno, da je osebnostna lastnost vestnost v modelu 2 najboljši napovednik za terapevtovo izbiro integrativne psihoterapije.

4.5 POMANJKLJIVOSTI RAZISKAVE

Kljub temu, da raziskava podrobno naslavlja odnose med bolj in manj znanimi psihološkimi konstrukti ter hkrati spodbuja poučevanje in rabo terminologije na manj znanih področjih, ima nekaj omejitev.

Glede na rezultate, ki smo jih pridobili, je potrebno nasloviti vprašljivost resničnosti rezultatov korelacij. Dejstvo, da smo na dokaj majhnem vzorcu pridobili tako veliko statistično pomembnih povezav pri $p < 0.01$, lahko kaže na pomanjkljivosti v vzorčenju udeležencev. Glede na izbiro psihoterapevtskih pristopov udeležencev sklepamo, da se največ edukantov izobražuje na fakulteti SFU Ljubljana oziroma da je največ psihoterapevtov s certifikatom svojo diplomu pridobilo na fakulteti SFU Ljubljana, ki je edina izobraževalna ustanova v Sloveniji, ki edukante izobražuje tudi iz sistemske psihoterapije (in ne sistemske družinske terapije, zakonske in družinske terapije,...). Sklepamo, da ima predmetnik določenega specialističnega programa in profesorji, ki na psihoterapevtski izobraževalni ustanovi poučujejo, velik pomen za rezultate, ki smo jih ugotovili v raziskavi. Menimo, da se še posebno predmetnik specialističnih programov lahko povezuje z našimi ugotovitvami. Le eden izmed primerov je predmetnik na specialističnem programu sistemske psihoterapije na fakulteti SFU Ljubljana, ki vključuje štiri predmete, vezane na epistemologijo psihoterapije. Sklepamo, da lahko spremljanje take vsebine med izobraževanjem spodbudi večjo konstruktivistično terapevtsko naravnost.

Dodatna pomanjkljivost, ki se navezuje na velikost vzorca, je vključenost spremenljivk v statistično analizo. V raziskavi smo se v statističnih analizah osredotočili le na terapevtsko izbiro za psihoterapevtski pristop, s katerim se terapevt najbolj poistoveti. V statistične analize nismo vključili vseh terapevtskih izbir za psihoterapevtske pristope v primerih, ko se edukanti iz psihoterapije izobražujejo iz več psihoterapevtskih pristopov oziroma ko so se psihoterapevti s certifikatom izobrazili iz več psihoterapevtskih pristopov. Sledili smo načinu, ki so ga za statistične analize uporabili v preteklih raziskavah (Lyddon, 1989; Lyddon in Adamson, 1992). Poleg tega edukantov psihoterapije in psihoterapevtov s certifikatom nismo mogli primerjati, zaradi močne neuravnoteženosti vzorca skupin. V kolikor bi povečali vzorec in zagotovili večjo uravnoteženost vzorca, bi skupini lahko med sabo primerjali in ugotovili, kako se delovne izkušnje povezujejo s terapevtsko naravnostjo in psihološko fleksibilnostjo.

Nenazadnje je potrebno omeniti tudi možnost socialno zaželenega odgovarjanja, še posebno pri konstruktivni psihološki fleksibilnosti in pri postavkah, ki merijo osebnostno lastnost nevroticizem. Nekateri udeleženci pri odgovarjanju na omenjene postavke morda niso iskreni in nanje odgovarjajo socialno zaželeno, ker si želijo sebe prikazati v drugačni luči in na ta način upravljati s svojim vtisom. Za manj psihološko fleksibilne udeležence je veliko možnosti, da so odgovore prirejali, saj je zanje značilno, da se vedejo v skladu s trenutnimi notranjimi vsebinami in imajo veliko željo, da bi na druge naredili dober vtis (Hayes idr., 2006).

4.6 UPORABNA VREDNOST RAZISKAVE TER VREDNOST Z VIDIKA RAZVOJA TEORIJE

Raziskava odkriva odnose med osebnostnimi lastnostmi, terapevtovo naravnostjo in psihološko fleksibilnostjo ter terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop. V svojem bistvu magistrsko delo raziskuje področje epistemologije in terapevtove naravnosti, ki na slovenskem raziskovalnem prostoru še ni dovolj raziskano. Eden od pomembnih prispevkov magistrskega dela je ravno predstavitev tega področja in raba razmeroma novega izrazoslovja znotraj jezika psihoterapije ter posledično tudi psihološkega svetovanja.

V magistrskem delu je bil za namene uporabe v slovenskem jezikovnem in kulturnem okolju preveden pripomoček za merjenje terapevtove naravnosti, kar prav tako predstavlja precejšen prispevek za nadaljnje raziskovanje konstrukta.

Z empiričnega vidika je raziskava edinstvena, saj med pregledom literature nismo zasledili pretekle raziskave, ki bi z logističnim regresijskim modelom preverjala, katera spremenljivka najbolje napoveduje terapevtovo izbiro za posamezen psihoterapevtski pristop. Povezave med konstrukti in terapevtovo izbiro za psihoterapevtski pristop potekajo v predvideni smeri (Buckman in Barker, 2010; Ogunfowora in Drapeau, 2008; Lyddon in Adamson, 1992; Lyddon, 1989; Neimeyer idr., 1993; Neimeyer in Morton, 1997; Schacht in Black, 1985) in so statistično pomembne, zaradi česar bi lahko rezultati pomagali pri kariernem svetovanju za bodoče psihoterapevte. S kariernim svetovanjem bi lahko bodočim terapevtom olajšali odločitev za izbiro psihoterapevtskega pristopa, s katerim se najbolj poistovetijo.

Kljub obetavnim rezultatom, so za oblikovanje kariernega svetovanja potrebne nadaljnje študije in večji vzorec slovenskih edukantov psihoterapije oziroma psihoterapevtov s certifikatom.

5 SKLEPI

Magistrsko delo naslavlja vprašanje vloge terapevtovih osebnostnih lastnosti, njegove naravnosti in psihološke fleksibilnosti pri izbiri psihoterapevtskega pristopa, s katerim se najbolj poistoveti. V raziskavi smo preverili povezave med psihološkimi konstrukti in izbiro psihoterapevtskega pristopa, poleg tega pa nas je zanimalo tudi, kateri konstrukt lahko služi kot najboljši napovednik izbire posameznega psihoterapevtskega pristopa. Na ta način smo želeli izboljšati razumevanje bodočih terapevtov in terapevtov s certifikatom pri odločitvi za izobraževanje iz posameznega psihoterapevtskega pristopa.

Rezultati so pokazali, da se terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo odprtostjo in objektivistično naravnostjo, negativno pa se povezuje z njegovo vestnostjo in konstruktivistično naravnostjo. Poleg tega smo ugotovili, da se terapevtova izbira za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno povezuje s terapevtovim delovanjem v skladu z njegovimi vrednotami. Analiza modelov logistične regresije je pokazala, da v modelu 1 terapevtovo izbiro za psihoanalizo, psihoanalitično in psihodinamsko psihoterapijo negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost.

Terapevtova izbira za vedenjsko kognitivno terapijo se pozitivno povezuje s terapevtovo vestnostjo in objektivistično naravnostjo, negativno pa se povezuje z njegovo odprtostjo in konstruktivistično naravnostjo. Rezultati so pokazali tudi, da se terapevtova izbira za vedenjsko in kognitivno terapijo negativno povezuje s terapevtovo čuječnostjo in skupnim rezultatom na vprašalniku psihološke fleksibilnosti.

Ugotovili smo, da se terapevtova izbira za eksistencialno in humanistično psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo odprtostjo in konstruktivistično naravnostjo, negativno pa se povezuje z njegovo vestnostjo in objektivistično naravnostjo. Terapevtovo izbiro za eksistencialno in humanistično psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost vestnost. V modelu 2 in 3 terapevtovo izbiro negativno napoveduje vestnost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova odprtost in konstruktivistična naravnost. Osebnostna lastnost odprtost v modelu 3 predstavlja najboljši napovednik.

Terapevtova izbira za sistemsko psihoterapijo se pozitivno povezuje s terapevtovo ekstravertnostjo in konstruktivistično naravnostjo, negativno pa se povezuje z njegovo sprejemljivostjo in objektivistično naravnostjo. Analiza modelov logistične regresije je pokazala, da terapevtovo izbiro za sistemsko psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost sprejemljivost, pozitivno pa osebnostna lastnost ekstravertnost. V modelu 2 terapevtovo izbiro negativno napoveduje sprejemljivost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova ekstravertnost in konstruktivistična

naravnost. Osebnostna lastnost ekstravertnost v modelu 1 predstavlja najboljši napovednik.

Rezultati so pokazali, da se terapevtova izbira za integrativno psihoterapijo pozitivno povezuje s terapevtovo odprtostjo, negativno pa z njegovo ekstravertnostjo in objektivistično naravnostjo. Analiza modelov logistične regresije je pokazala, da terapevtovo izbiro za integrativno psihoterapijo v modelu 1 negativno napoveduje osebnostna lastnost ekstravertnost, pozitivno pa jo napovedujeta terapevtova odprtost in vestnost. Terapevtovo izbiro v modelu 2 pozitivno napovedujeta osebnostni lastnosti odprtosti in vestnosti. Najboljši napovednik terapevtove izbire za integrativno psihoterapijo je terapevtova osebnostna lastnost vestnost v modelu 2.

V raziskavi smo ugotovili tudi, da se terapevtova konstruktivistična naravnost pozitivno povezuje s psihološko fleksibilnostjo, medtem ko je povezava med terapevtovo objektivistično naravnostjo in psihološko fleksibilnostjo negativna.

Ta raziskava je z vidika proučevanja povezave tovrstnih konstruktov prva na slovenskem raziskovalnem področju, kar s seboj prinaša nekaj omejitev, priporočil za nadaljnjo raziskovanje tovrstnega področja in novih vprašanj. Raziskovalcem priporočamo, da v prihodnjih raziskavah poskušajo pridobiti večje število udeležencev, ki tvorijo reprezentativen vzorec edukantov psihoterapije in psihoterapevtov s certifikatom iz različnih izobraževalnih ustanov v Sloveniji. Vzorec edukantov in psihoterapevtov naj bo uravnotežen, s čimer bo raziskovalcem omogočena primerjava teh dveh skupin. Na enak način bi bilo zanimivo raziskati tudi razlike med udeleženci, ki se izobražujejo oziroma so se izobrazili iz enega pristopa in tistimi, ki se izobražujejo oziroma so se izobrazili iz več psihoterapevtskih pristopov. Svetujemo, da se v raziskovalni načrt nadaljnjih raziskav vključi tudi lestvico iskrenosti oziroma drugo podobno mero, s katero lahko nadzorujemo socialno zaželeno odgovarjanje.

Menimo, da bi bilo v nadaljnjih raziskavah smiselno nasloviti povezave med izbiro psihoterapevtskega pristopa in psihološkimi konstrukti v različnih časovnih obdobjih terapevtovega izobraževanja ter poklicne poti. Longitudinalna raziskava, ki bi povezave preverjala pred začetkom izobraževanja, med izobraževanjem in po izobraževanju, bi lahko podala zanimive ugotovitve in dodatna priporočila za karierno svetovanje.

6 VIRI

Aksoy, G. (2005). *Epistemology and psychotherapists: Clarifying the link among epistemic style, experience, and therapist characteristics* [Magistrsko delo, University of Florida]. http://etd.fcla.edu/UF/UFE0013330/aksoy_g.pdf

Aksoy Toska, G., Neimeyer, G. J., Taylor, J. M., Buyukgoze Kavas, A. in Rice, K. G. (2010). Epistemology and Allegiance: Exploring the Role of Therapists' Epistemic Commitments on Psychotherapy Outcomes. *European Journal of Psychotherapy and Counselling*, 12(1), str. 65 – 75. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13642531003637783>

Anderson, W. T. (1995). Four Different Ways to Be Absolutely Right. V W. T. Anderson (ur.), *The Truth about the Truth: De-Confusing and Re-Constructing the Postmodern World* (str. 110 – 116). G. P. Putnam's Sons.

Avsec, A. in Sočan, G. (2007). Vprašalnik petih velikih faktorjev BFI. V A. Avsec (ur.), *Psihodiagnostika osebnosti* (str. 171 – 178). Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo.

Baković, U. (2019). *Vloga psihološke fleksibilnosti in sočutja do sebe pri stigmi do oseb z duševnimi motnjami* [Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, oddelek za psihologijo].

<https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=113012&lang=slv&prip=dkum:10960334:d2>

Barnes, G. (1994). *Justice, Love and Wisdom: Linking Psychotherapy to Second-Order Cybernetics*. Medicinska Naklada.

Bateson, G. (1979). *Mind and Nature: A Necessary Unity*. E. P. Dutton.

Berne, E. (1961). *Transactional Analysis in Psychotherapy: A Systematic Individual and Social Psychiatry*. Grove Press, Inc.

Berry, F. M. (1984). An Introduction to Stephen C. Pepper's Philosophical System Via World Hypotheses: A Study in Evidence. *Bulletin of the Psychonomic Society*, 22(5), str. 446 – 448. <https://link.springer.com/content/pdf/10.3758/BF03333873.pdf>

Bohak, J. (2011). Psihoanaliza in psihoanalitična psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 119 – 202). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Boyle, G. J., Matthews, G. in Saklofske, D. H. (2008). Personality Theories and Models: An Overview. V G. J. Boyle, G. Matthews in D. H. Saklofske (ur.), *Personality Theory and Assessment: Vol 1 Personality Theories and Models* (str. 1 – 29). SAGE Publications.

Buckman, J. R. in Baker, C. (2009). Therapeutic Orientation Preferences in Trainee Clinical Psychologist: Personality or training. *Psychotherapy Research*, 20(3), str. 247 – 258. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10503300903352693>

Chamorro-Premuzic, T. in Reichenbacher, L. (2008). Effects of Personality and Threat of Evaluation on Divergent and Convergent Thinking. *Journal of Research in Personality*, 42(4), str. 1095 – 1101. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0092656608000044>

Coster, J. S. in Schwebel, M. (1997). Well-Functioning in Professional Psychologists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 28(1), str. 5 – 13. <https://psycnet.apa.org/record/1997-02162-002>

Crawford, C. (1985). Review of Theory of personality and individual differences: Factors, systems, and processes. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 17(2), str. 192 – 194. <https://psycnet.apa.org/record/2007-09775-001>

Cronje, J. (2006). Paradigms Regained: Toward Integrating Objectivism and Constructivism in Instructional Design and the Learning Sciences. *Educational Technology Research and Development*, 54, str. 387 – 416. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11423-006-9605-1>

Cvetko, H. (2011). Integrativna terapija (Hilarion Gottfried Petzold). V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 537 – 563). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

DelMonte, M. M. (1998). Freud Scientifically Reappraised: Testing the Theories and Therapy. *Irish Journal of Psychological Medicine*, 15(1), str. 37 – 40. <https://www.cambridge.org/core/journals/irish-journal-of-psychological->

[medicine/article/freud-scientificallly-reappraised-testing-the-theories-and-therapysymour-fisherphd-and-roger-p-greenbergphd-new-york-john-wiley-sons-1996-353-pages-isbn-047157855x-35/F9236D2BC2B0EFC4117C23EA55B6A554](https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.03.001)

Eigenberger, M. E., Critchley, C. in Sealander, K. A. (2007). Individual Differences in Epistemic Style: A Dual-Process Perspective. *Journal of Research in Personality*, 41(1), str. 3 – 24. <https://nau.pure.elsevier.com/en/publications/individual-differences-in-epistemic-style-a-dual-process-perspect>

Evnine, S. J. (2008). *Epistemic Dimensions of Personhood*. Oxford University Press.

Farber, B. A. (1983). The Effects of Psychotherapeutic Practice Upon Psychotherapists. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 20(2), str. 174 – 182. <https://psycnet.apa.org/record/1984-13255-001>

Francis, A. W., Dawson, D. L. in Golijani-Moghaddam, N. (2016). The Development and Validation of the Comprehensive Assessment of Acceptance and Commitment Therapy Processes (CompACT). *Journal of Contextual Behavioral Science*, 5(3), str. 134 – 145. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212144716300229>

Freud, S. (1964). Psychical (or Mental) Treatment. V J. Strachey, (ur.), *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud* (Vol. VII, str. 283 – 302). The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Gilbert, M. C. in Orlans, V. (2010). *Integrative Therapy: 100 Key Points and Techniques*. Routledge.

Gloster, A. T., Klotsche, J., Chaker, S., Hummel, K. V. in Hoyer, J. (2011). Assessing Psychological Flexibility: What Does It Add Above and Beyond Existing Constructs? *Psychological Assessment*, 23(4), str. 970 – 982. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21767025/>

Gosling, S. D., Rentfrow, P. J. in Swann, W. B. (2003). A Very Brief Measure of the Big-Five Personality Domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), str. 504 – 528. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.113.6704&rep=rep1&type=pdf>

Gunthert, K. C., Cohen, L. H. in Armeli, S. (1999). The Role of Neuroticism in Daily Stress and Coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5), str. 1087 – 1100. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10573882/>

Hayes, S. C., Luoma, J., Bond, F., Masuda, A. in Lillis, J. (2006). Acceptance and Commitment Therapy: Model, processes, and outcomes. *Behavior Research and Therapy*, 44, str. 1 – 25. https://scholarworks.gsu.edu/psych_facpub/101

Hedlund-de Witt, A. (2013). Worldviews and the Transformation to Sustainable Societies: An Exploration of the Cultural and Psychological Dimensions of Our Global Environmental Challenges [Doktorska disertacija, Vrije Universiteit]. https://www.researchgate.net/publication/301621466_Worldviews_and_the_transformation_to_sustainable_societies_An_exploration_of_the_cultural_and_psychological_dimensions_of_our_global_environmental_challenges

Helson, R. in Srivastava, S. (2001). Three Parts of Adult Development: Conservers, Seekers, and Achievers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(6), str. 995 – 1010. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11414379/>

Hofmann, S. G., Asnaani, A., Vonk, I. J. J., Sawyer, A. T. in Fang, A. (2012). The Efficacy of Cognitive Behavioral Therapy: A Review of Meta-analyses. *Cognitive Therapy and Research*, 36(5), str. 427 – 440. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3584580/pdf/nihms394950.pdf>

John, O. P. in Srivastava, S. (1999). The Big-Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Theoretical Perspectives. V L. A. Pervin in O. P. John (ur.), *Handbook of Personality: Theory and Research* (volumen 2, str. 102 – 138). Guilford Press. <https://fetzer.org/sites/default/files/images/stories/pdf/selfmeasures/Personality-BigFiveInventory.pdf>

Kashdan, T. B. (2010). Psychological Flexibility as a Fundamental Aspect of Health. *Clinical Psychology Review*, 30(7), str. 865 – 878. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272735810000413>

Kebe, R. (2011). Transpersonalna psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 399 – 414). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

King, L. A. in Hicks, J. A. (2007). Whatever Happened to »What Might Have Been«? Regrets, Happiness, and Maturity. *American Psychologist*, 62(7), str. 625 – 636. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17924747/>

Kobal, L. (2005). Psihoterapevtski odnos: sodobni tokovi v psihoterapiji. V J. Bohak in M. Možina (ur.). *Sodobni tokovi v psihoterapiji: od patogeneze k salutogenezi* [zbornik prispevkov], str. 84 – 97. Slovenska krovna zveza za psihoterapijo.

Kocjan, G. Z., Avsec, A. in Bucik, V. (2013). Konstruktna veljavnost Testa implicitnih asociacij za merjenje velikih pet. *Psihološka obzorja*, 22, str. 91 – 104. http://psiholoska-obzorja.si/arhiv_clanki/2013/zager_kocjan_et_al.pdf

Koltko-Rivera, M. E. (2004). The Psychology of Worldviews. *Review of General Psychology*, 8(1), str. 3 – 58. https://www.researchgate.net/publication/232554126_The_Psychology_of_Worldviews

Kordeš, U. (2004). *Od resnice k zaupanju*. Studia humanitatis.

Lee, J. A., Neimeyer, G. J. in Rice, K. G. (2013). The Relationship Between Therapist Epistemology, Therapy Style, Working Alliance, and Interventions Use. *American Journal of Psychotherapy*, 67(4), str. 323 – 345. <https://psychotherapy.psychiatryonline.org/doi/full/10.1176/appi.psychotherapy.2013.67.4.323>

Levin, M. E., Krafft, J., Pistorello, J. in Seeley, J. R. (2019). Assessing Psychological Inflexibility in University Students: Development and Validation of the Acceptance and Action Questionnaire for University Students (AAQ-US). *Journal of Contextual Behavioral Science*, 12, str. 199 – 206. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S221214471830070X?via%3Dihub>

Likar, V. (1980). Epistemološka analiza procesa znanstvenega spoznavanja pri G. Bachelardu. *Vestnik Inštituta za marksistične študije*, 1(2), str. 41 – 63. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-DV7U4MJ0/8895a1da-a2fb-4b1b-8dce-662b1642dc22/PDF>

Loehlin, J. C., McCrae, R. R., Costa, P. T. in John, O. P. (1998). Heritabilities of Common and Measure-specific Components of the Big Five Personality Factors. *Journal of Research in Personality*, 32(4), str. 431 – 453. <http://socionics.org/forums/storage/9/421597/hedirity.pdf>

Lojk, B. in Lojk L. (2011). Realitetna terapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 311 – 334). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Lyddon, W. J. (1990). First- and Second-Order Change: Implications for Rationalist and Constructivist Cognitive Therapies. *Journal of Counseling and Development*, 69, str. 122 – 127. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.1556-6676.1990.tb01472.x>

Lyddon, W. J. (1989). Personal Epistemology and Preference for Counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 36, str. 423 – 429. <https://www.semanticscholar.org/paper/Personal-epistemology-and-preference-for-Lyddon/ed988babcf083117012d9aaea20258a590ecffc7>

Lyddon, W. J. in Adamson, L. A. (1992). Worldview and Counseling Preference: An Analogue Study. *Journal of Counseling and Development*, 71(1), str. 41 – 47. <https://psycnet.apa.org/record/1993-02456-001>

Mahoney, M. J. (1989). Holy Epistemology! Construing the Constructions of the Constructivists. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 30(2), str. 187 – 188. <https://psycnet.apa.org/record/1989-35354-001>

Mahoney, M. J. in Gabriel, T. J. (1987). Psychotherapy and the cognitive sciences: An evolving alliance. *Journal of Cognitive Therapy: An International Quarterly*, 1(1), str. 39 – 59. <https://psycnet.apa.org/record/1989-12682-001>

McCrae, R. R. (1996). Social Consequences of Experiential Openness. *Psychological Bulletin*, 120(3), str. 323 – 337. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8900080/>

McCrae, R. R. in Costa, P. T. (2008). Empirical and Theoretical Status of the Five-Factor Model of Personality Traits. V G. J. Boyle, G. Matthews in D. H. Saklofske (ur.), *Personality Theory and Assessment: Vol 1 Personality Theories and Models* (str. 273 – 294). SAGE Publications.

McGlashan, T. H. in Miller, G. H. (1982). The Goals of Psychoanalysis and Psychoanalytic Psychotherapy. *Archives of General Psychiatry*, 39(4), str. 377 – 388. <https://jamanetwork.com/journals/jamapsychiatry/article-abstract/492762>

Meyer, E. C., Kotte, A., Kmbrel, N. A., DeBeer, B. B., Elliott, T. R., Gulliver, S. B. in Morissette, S. B. (2019). Predictors of Lower-Than-Expected Posttraumatic Symptom Severity in War Veterans: The Influence of Personality, Self-Reported Trait Resilience, and Psychological Flexibility. *Behaviour Research and Therapy*, 113, str. 1 – 8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0005796718302018>

Milivojević, Z. (2011). Transakcijska analiza. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 381 – 398). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Možina, M., Štajduhar, D., Kačič, M in Šugman Bohinc, L. (2011). Sistemska psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 415 – 502). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Murphy, D. (2013). Delusions, Modernist Epistemology and Irrational Belief. *Mind & Language*, 28(1), str. 113 – 124. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/mila.12012>

Neimeyer, R. A. (1993). Constructivism and the Problem of Psychotherapy Integration. *Journal of Psychotherapy Integration*, 3(2), str. 133 – 157. <https://psycnet.apa.org/record/1993-46216-001>

Neimeyer, G. J. in Morton, R. J. (1997). Personal epistemologies and preferences for rationalist versus constructivist psychotherapies. *Journal of Constructivist Psychology*, 10(2), str. 109 – 123. Pridobljeno na <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10720539708404616>

Neimeyer, G. J., Prichard, S., Lyddon, W. J. in Sherrard, P. A. D. (1993). The Role of Epistemic Style in Counselling Preference and Orientation. *Journal of Counseling and Development*, 71, str. 515 – 523. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.1556-6676.1993.tb02234.x>

O'Brien, T. B. in DeLongis, A. (1996). The Interactional Context of Problem-, Emotion-, and Relationship-Focused Coping: The Role of the Big Five Personality Factors. *Journal of Personality*, 64(4), str. 775 – 813. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8956513/>

Ogunfowora, B. in Drapeau, M. (2008). A Study of the Relationship Between Personality Traits and Theoretical Orientation Preferences. *Counselling and Psychotherapy Research*, 8(3), str. 151 – 159. https://www.researchgate.net/publication/233189928_A_study_of_the_relationship_between_personality_traits_and_theoretical_orientation_preferences

Ong, C. W., Barney, J. L., Barrett, T. S., Lee, E. B., Levin, M. E. in Twohig, M. P. (2019). The Role of Psychological Inflexibility and Self-Compassion in Acceptance and Commitment Therapy for Clinical Perfectionism. *Journal of Contextual Behavioral*

Science, 13, str. 7 – 16.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2212144719300833>

Pastirk, S. (2011). Vedenjsko kognitivna terapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 253 – 284). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Pečjak, L. (2011). Psihodinamska psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 227 – 252). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Radeke, J. T. in Mahoney, M. J. (2000). Comparing the Personal Lives of Psychotherapists and Research Psychologists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 31(1), str. 82 – 84.
https://www.researchgate.net/publication/247434740_Comparing_the_Personal_Lives_of_Psychotherapists_and_Research_Psychologists

Ramovš, J. (2011). Logoteorija, logoterapija in antropohigiena. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 285 – 310). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Rocco Cottone, R. (2007). Paradigms of Counseling and Psychotherapy, Revisited: Is Social Constructivism a Paradigm? *Journal of Mental Health Counseling*, 29(3), str. 189 – 203. <https://www.semanticscholar.org/paper/Paradigms-of-Counseling-and-Psychotherapy%2C-Is-a-Cottone/0f3ed2f6a21f4c5c397e9bf8eec2d8f8587ab9d8>

Rocco Cottone, R. (2012). *Paradigms of Counseling and Psychotherapy*. Robert Rocco Cottone.

Rogers C. R. (1961). *On Becoming a Person*. Houghton Mifflin.

Rohricht, F. (2009). Body Oriented Psychotherapy. The State of the Art in Empirical Research and Evidence-Based Practice: A Clinical Perspective. *Body, Movement and Dance in Psychotherapy, An International Journal for Theory, Research and Practice*, 4(2), str. 135 – 156. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17432970902857263>

Royce, J. R. (1964). *The encapsulated man: An interdisciplinary search for meaning*. Van Nostrand.

Royce, J. R. in Powell, A. (1983). *Theory of personality and personal differences: Factors, systems, processes*. Prentice Hall.

Rusting, C. L. (1998). Personality, Mood, and Cognitive Processing of Emotional Information: Three Conceptual Frameworks. *Psychological Bulletin*, 124(2), str. 165 – 196. <https://www.hse.ru/data/2013/01/11/1302459088/Rusting%201998.pdf>

Schacht, T. E. in Black, D. A. (1985). Epistemological Commitments of Behavioral and Psychoanalytic Therapists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 16(2), str. 316 – 323. <https://psycnet.apa.org/record/1985-21217-001>

Schneider, K. J. (2016). Existential-Integrative Therapy: Foundational Implications for Integrative Practice. *Journal of Psychotherapy Integration*, 26(1), str. 49 – 55. https://www.researchgate.net/publication/297595236_Existential-integrative_therapy_Foundational_implications_for_integrative_practice

Schneider, K. J. in Krug, O. T. (2010). *Existential- Humanistic Therapy*. American Psychological Association.

Schwebel, M. in Coster, J. S. (1998). Well-Functioning in Professional Psychologists: As Program Heads See It. *Professional Psychology: Research and Practice*, 29(3), str. 284 – 292. <https://www.semanticscholar.org/paper/Well-functioning-in-professional-psychologists%3A-As-Schwebel-Coster/f90ec234bfc793eabe314b5d4d0fd306ed15a898>

Silvia, P. J. in Kashdan, T. B. (2009). Interesting Things and Curious People: Exploration and Engagement as Transient States and Enduring Strengths. *Social and Personality Psychology Compass*, 3(5), str. 785 – 799. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1751-9004.2009.00210.x>

Stanton, M. in Welsh, R. K. (2012). Systemic Thinking in Couple and Family Psychology Research and Practice. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 1(1), str. 14 – 30. <https://www.semanticscholar.org/paper/Systemic-Thinking-in-Couple-and-Family-Psychology-Stanton-Welsh/0f9cb6815bcd31c9e62d0ccedae378d0d0f9b7c1>

Susen S. (2015). *The 'Postmodern Turn' in the Social Sciences*. Palgrave Macmillan.

Šugman Bohinc, L. (1997). Epistemologija socialnega dela. *Socialno delo*, 36(4), str. 289 – 308. https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Epistemologija_URN_NBN_SI_DOC-5J2HOME5.pdf/2019041515450191/

Šugman Bohinc, L. (2005). Kibernetika psihoterapije: razvijanje postmoderne dialoške prakse. V J. Bohak in M. Možina (ur.). *Sodobni tokovi v psihoterapiji: od patogeneze k salutogenezi* [zbornik prispevkov], str. 156 – 163. Slovenska krovna zveza za psihoterapijo.

Šugman Bohinc, L. (2013). Sinergetika učenja in pomoči v šoli. V T. Kodele in N. Mešl (ur.). *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše*, str. 98 – 135. Zavod RS za šolstvo.

Uba, L. (2002). *A postmodern Psychology of Asian Americans: Creating Knowledge of a Racial Minority*. State University of New York Press.

Vešligaj-Damiš, J. (2011). Psihodrama. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 335 – 358). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Von Foerster, H. (2003). *Understanding Understanding: Essays on Cybernetics and Cognition*. Springer.

Warren, J. M. in Rocco Cottone, R. (2015). Detrimental Association: An Epistemological Connection of Dysfunction Within and Across Paradigms. *Journal of Mental Health Counseling*, 37(2), str. 138 – 151. https://www.researchgate.net/publication/279741168_Detrimental_Association_An_Epistemological_Connection_of_Dysfunction_Within_and_Across_Paradigms

Whitbourne, S. K. (1986). Openness to Experience, Identity Flexibility, and Life Change in Adults. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(1), str. 163 – 168. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/3701571/>

Yalom, I. D. (2017). *Darilo terapije: Odprto pismo novi generaciji terapevtov in njihovim klientom*. Ljubljana: UMco.

Žorž, B. (2011). Gestal terapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 359 – 380). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Žvelc, G. (2019). Temeljne predpostavke terapije sprejemanja in predanosti ter model psihološke fleksibilnosti. V G. Žvelc (ur.), *Terapija sprejemanja in predanosti: čuječnost in psihološka fleksibilnost v psihoterapiji* (str. 11 – 26). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Žvelc, G. in Žvelc, M. (2011). Integrativna psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 565 – 590). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

Žvelc, M. (2011). Kaj je psihoterapija. V M. Žvelc, M. Možina in J. Bohak (ur.), *Psihoterapija* (str. 1 – 10). IPSA: Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje.

PRILOGE

V prilogi je vključena statistična analiza zanesljivosti v slovenščino prevedenega Vprašalnika terapevtove naravnosti – kratka različica. Zaradi upoštevanja avtorskih pravic, postavke vprašalnika v prilogi niso zapisane.

Priloga A

Statistična analiza zanesljivosti prevedenega Vprašalnika terapevtove naravnosti – kratka različica

Pripomoček, ki se v izvorni obliki imenuje The Therapist Attitude Questionnaire – Short form (TAQ – SF) sta razvila ameriška avtorja Neimeyer in Morton (1997). Pripomoček smo prevedli za raziskovalne namene uporabe v slovenskem jezikovnem in kulturnem okolju.

Pri prevajanju smo upoštevali tehniko vzvratnega prevoda, pri čemer je postavke v slovenščino prevedla raziskovalka, nazaj v angleščino pa sta jih prevedli dve neodvisni poznavalki rabe angleškega jezika. Po dvojnem prevodu je raziskovalka z mentorjem presodila neskladja med prevodoma in poiskala ustreznejša poimenovanja. Da bi bil prevod, kar se da ustrezen za populacijo slovenskih terapevtov, sta vprašalnik rešili dve edukantki iz psihoterapije, ki sta zagotovili, da postavke vprašalnika razumeta.

Tako izvorna kot prevedena različica vprašalnika vključujeta 16 postavk izbirnega tipa (večstopenjskega točkovanja), ki tvorijo dve podlestvici. Za izračun rezultata podlestvice objektivizem je potrebno sešteti 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. in 15. postavko, za izračun rezultata na podlestvici konstruktivizem pa je potrebno sešteti 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. in 16. postavko.

Tabela 11

Zanesljivost posameznih podlestick kratke različice Vprašalnika terapevtove naravnosti

	Cronbach α	r
objektivizem	0.896	0.524
konstruktivizem	0.829	0.373

Opomba: (i) r = povprečna korelacija med postavkami.

Iz tabele 11 je razvidno, da je izračun koeficienta zanesljivosti pokazal visoko zanesljivost instrumenta za obe podlestvici.

Koeficient zanesljivosti za podlestvico objektivistične naravnosti znaša 0.896. Nobene od postavk podlestvice objektivizma ne bi bilo smiselno izključiti, saj bi na ta način zmanjšali skupno zanesljivost. Glede na majhno število postavk je to smiselno.

Koeficient zanesljivosti za podlestvico konstruktivistične naravnosti znaša 0.829. Kljub temu, da je koeficient visok, je statistična analiza pokazala, da bi se koeficient zanesljivosti povečal na 0.831, v kolikor bi iz podlestvice izključili 14. postavko.

Pri raziskovanju dimenzionalnosti smo, podobno kot avtorja originalnega vprašalnika, uporabili analizo dvofaktorske rotirane faktorjske matrike. Odločili smo se za metodo glavnih komponent (ang. principal components), oblimin rotacijo osi in izločili faktorje glede na njihove lastne vrednosti.

Rezultati analize potrjujejo ohranitev dveh faktorjev. Lastna vrednost prvega faktorja znaša 6.276, drugega pa 2.550. Z dvofaktorskim modelom pojasnimo 55.16% variance.

Tabela 12

Matrika faktorjskih uteži ob vključitvi vseh postavk

postavke	faktor	
	1	2
1.	.735	-.359
2.	.689	-.270
3.	.789	-.320
4.	.805	-.324
5.	.733	-.084
6.	.754	-.231
7.	.779	.007
8.	-.445	.642
9.	-.404	.641
10.	-.239	.763
11.	-.525	.720
12.	.243	.632
13.	-.318	.778
14.	-.021	.517
15.	.782	-.276
16.	-.356	.606

Vrednosti uteži, ki so razvidne v tabeli 12 kažejo na močne povezave 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. in 15. postavke s prvim faktorjem in na močne povezave 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. in 16. postavke z drugim faktorjem. Če se osredotočimo na prvi faktor lahko najnižjo povezavo opazimo pri 2. postavki, najvišjo pa pri 4. postavki. Če se osredotočimo na drugi faktor, lahko najnižjo povezavo opazimo pri 14. postavki, najvišjo pa pri 13. postavki.

Na podlagi faktorjskih uteži, višine lastne vrednosti prvega in drugega faktorja ter odstotka pojasnjene variance lahko potrdimo, da je model ustrezno ohraniti. Na to, da postavke merijo nasprotna konstrukta namiguje tudi višina povprečne korelacije med postavkami, ki

znaša -0.257 . Sklepamo torej lahko, da slovenska različica instrumenta s 16. postavkami meri dve dimenziji – objektivistično in konstruktivistično terapevtovo naravnost.

IZJAVA O AVTORSTVU MAGISTRSKEGA DELA

Spodaj podpisana Eva Puc , z vpisno številko 89182021, vpisana v študijski program Uporabna psihologija, 2. stopnja, sem avtorica magistrskega dela z naslovom:

Terapevtovi pogledi na svet - osebnostne lastnosti, naravnost, psihološka fleksibilnost in psihoterapevtski pristop

S svojim podpisom zagotavljam, da je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega dela. Prav tako se zavedam, da je predstavljanje tujih del kot mojih lastnih kaznivo po zakonu.

Soglašam z objavo elektronske verzije magistrskega dela v zbirki »Dela FAMNIT« ter zagotavljam, da je elektronska oblika magistrskega dela identična tiskani.

Eva Puc